

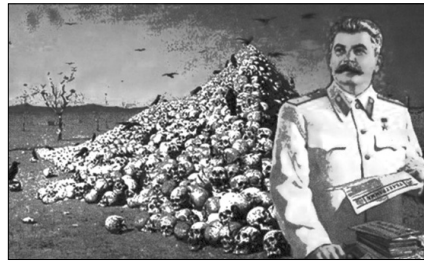
КОМЕНТАР ДО ДУЕТУ

2

НЕСЕ ХАЛЯ ВОДУ

4

ТАКИЙ ДУРЕНЬ, ЯК ТИ

6-7

ОСТАННЄ ПА

11

№7 (42)

9 березня 2021 р.

Собака, яка виє на десять загиблих від переохолодження

На Житомирщині від переохолодження померли десятеро. Офіційно. Окремі смерті із цього числа були пов'язані із соціальною вразливістю людини, перебуванням у стані алкогольного сп'яніння, для прикладу.

Банальна у наш час (та й завжди) причина соціальної вразливості — зловживання алкоголем чи наркотиками не дає права називати банальною передчасну смерть людини, як би низько вона не впала. Якщо сама людина втратила гідність чи тимчасово не контролює свій фізичний і моральний стан, оточення не повинно втрачати гідності у контексті реагування на падіння інших.

І коли в період нестерпного похолодання цієї зими усюди почали відкриватися пункти обігріву, по Житомирщині зокрема, кожен із нас тишився хоча б думкою, що бідаки, які не мають даху над головою чи збилися з дороги в прямому чи переносному значеннях, у біді не лишаться сам-на-сам з морозом.

І ті прикрі випадки замерзання людей до смерті пов'язані не із відсутністю пунктів обігріву, переконала.

То до чого ж мова ця?

Маю кинути декілька реплік у зв'язку із зачепленою темою.

Звісно, з настанням холодів поцікавилася, де ж у Малині і ОТГ загалом маємо пункти обігріву. Якогось року, скажімо, можна було погрітися у рятувальників (людей впускали до вестибюлю, де поруч із черговим були столи, лави, пропонували навіть чай...). Була практика встановлення великих наметів з пристроями обігріву всередині.

А цієї зими таким рятівним острівцем тепла став ребцентр на околиці Малина, на Михайлівці. Нагадаю для зовсім непоінформованих, що там більше 15 років рятуються від життєвої «негоди» ті, хто пережив чи переживає наслідки різних неблагополучних впливів на долю і здоров'я.

Подумалося, добре, що пункт обігріву в закладі, де вміють потурбуватися про інших. Бо підібрали за 15 років у крайньому занепаді не один десяток «пропащих».

Однак, коли переглянула статистику і адреси пунктів обігріву інших районів та ОТГ Житомирщини, вельми здивувалася.

По одному їх було відкрито в Андрушівському, Бердичівському, Брусилівському, Лугинському, Народицькому, Пулинському, Черняхівському, Чуднівському й Малинському, як я сказала вже, районах. На два спромоглися у Ємільчинському, Олевському, Романівському, Ружинському, на три — у Коростенському, Радомишльському, у самому Житомирі — на чотири всього.

Решта районів (а райони тут ще за старими системою і межами) мали десятки пунктів обігріву. Загалом місяць тому у таблиці-зведенні сукупна кількість становила 205 пунктів обігріву. Отже самі бачите, який перекося у турботі про тих, хто може замерзнути.

Бо такі дивні цифри змушують думати, що до облаштування пунктів обігріву підійшли украй формально і просто понаписували купу адрес, де можна у крайній потребі врятуватися — дверей перед носом не зачиняють, якщо мороз більше 20-ти. Або, подумалося, організатори таких пунктів, відповідальні особи чи влада полінувалися відкрити таких пунктів побільше, якщо взяти Малин?

Можливості і ресурси у всіх районах у цій сфері рівноцінні. Судячи з того, що пункти обігріву відкривалися по всіх районах, закономірно, у закладах охорони здоров'я, міркувала: очевидно, у нас через особливу статистику зараження ковідом не включили до пунктів обігріву фельдшерські пункти й лікарню у місті? Логічно.

Але відкривали пункти обігріву і в сільрадах, і в різних офісах, і в службах, і в держустановах. То починаю знову сумніватися: а у Малині та новій ОТГ чого не так?..

Закономірним явищем щодо всіх практично районів є відсутність пунктів обігріву на територіях приватних підприємств чи закладів. Ну, таке...

Досить підраховувати і дивуватися. Таки був пункт обігріву у Малині. Вказано у зведеній

таблиці: Благодійна організація «ОАЗИС МИР», м. Малин, вул. Суворова, 104.

Вдалих вибір хоча б тому, що у цьому місці є досвід турботи про бездомних, позбавлених тепла фізичного і душевного, втрачених подеколи для сім'ї і суспільства. Тому — ребцентр, а це саме він, фактично завжди був центром обігріву, не лише в морози.

Бо мають бути людяні притулки, де хоча б тимчасово знедолений (хай навіть з власної вини) здатен розраховувати на порятунк, підтримку, опіку.

Довелося спостерігати у столиці на вокзалі, як чергові і поліція «ганяли» бомжів, котрі заходили і облаштувалися на відпочинок у той період раптово похолодання. У них десятки клунків, на них — по декілька пальт і навіть ковдр, а з ними й їхні вірні супутники, що теж хочуть тепла — котики і собачки. Жахлива, жалюгідна й приголомшлива картина.

Та що казати про жалість до них, якщо і звичайним, читай — нормальним громадянам, не варто розраховувати на підтримку? Ви бачили лави в приміщенні приміського столичного вокзалу? Отож. Їх прибрали багато років тому. А ті лави, що на перонах, захисту від холоду й опадів не дадуть, та і не пустять туди безхатьків. Турнікети, закони, заборони.

Тим часом нещасні перебувають у систематичному рухові, міграції. І особливо й не розраховують теж на жалість до себе.

А в лютий мороз може швидше замерзнути необачний громадянин, який не розраховував міри вживання алкоголю, ніж загартований безхатько.

Безхатьків і тих, хто потребує побути у теплі хоча б десь у кризовий момент життя, кількість незліченна. А поррахувати їх можна було б, якби вокзали й інші приміщенні інфраструктури дозволяли почувати в своїх стінах. От уявіть, що у станційному приміщенні в Малині відкрили закриті вже стільки років другу залу очікування для пасажирів, сказали б людям: сідайте, відпочивайте!.. І поррахувати принагідно. Хоча навіщо? Кому вони треба?

Звичайно, наївна. Просто розмірковую. Проте можна було б побачити, хто є отим кризовим прошарком, який вже звик до свого статусу або і не підозрює про нього у процесі пошуку скибки хліба.

Якщо відійти від філософії до конкретики, то ребцентр і був тим середовищем, де тоби могли дати ліжко, ночівлю і кусень хліба просто за гарні або і не дуже гарні очі.

П'ятнадцять років тому я писала у «Соборній площі» великий матеріал про притулок для знедолених, непотрібних, екс- або чинних осіб в статусі залежності від чогось поганого — наркотиків, алкоголю, жебрацтва, соціальної дезорієнтованості. Для розуміння намірів і діяльності реабілітаційного центру у середині першого десятиліття двотисячних зашитою декілька абзаців статті, яка промовисто і пафосно була названа мною «Назад вороття немає?..». І лише знак запитання і трикрапка в кінці назви видавали мої сумніви чи, можливо, недовіру, яка є суспільною тенденцією, чого вже там, адже так?

Павло Храпійчук, який керує центром, розповів тоді про свою еволюцію. Не маю наміру переказувати його життя. Однак ось суттєве,

бо воно промовисте щодо людей, котрі шукають порятунку: «Але ж тепер, коли я почав звільнятися від минулого, міг подивитися на нього оновленими очима. І жахнувся, як не жахався ніколи. Вперше відчув те страхіття, через яке пройшов. З Божою допомогою я повернув радість життя. Мене навіть це трохи налякало. Реальність нанесла мені не один удар. Я мимоволі став помічати жахливе становище нашого життя, духовності, і тим це було гнітючішим, що так жили всі і вважали це нормальним...».

Це людина описала свій внутрішній досвід. А ось цілком конкретно про ребцентр: «Не знаю, багато це чи мало — 85 людей знайшли порятунк від своєї залежності у наших стінах. А почалося все у липні 2005 року. Ми спочатку винаймали житло. Це були важкі часи... Тепер ми завдяки благодійному фонду «Оазис життя» організовуємо обіди для малозабезпечених... Ви, мабуть, помітили, що ми і будівельники на додачу. Самі тут ремонт робимо. Це входить у трудотерапію. Все у цих стінах підпорядковане новому стилю життя. Самі підтримуємо порядок. Самі готуємо. Решту часу спілкуємося, вивчаємо Біблію...».

Багато хто в контексті останніх подій довкола центру судять категорично, що нічого дарувати приміщення проходимцям, буцім репутація їхня відома. І навіть ті, хто не так категорично висловлюється, не прагне стати на бік тих, хто організував ребцентр, чи тих, хто там перебуває під дахом.

А тим часом все починалося зусиллями ініціативних: «Велика турбота — відремонтувати це приміщення, котре нам дали в оренду на 15 років з умовою створення у комплексі з ЦР будинку престарілих. І хоча це речі мало поєднані, однак ми дякуємо й за таке розуміння з боку влади. Зараз визначили вартість робіт по встановленню опалення. Це 36,5 тисяч. Проектну документацію, а це величезні кошти, у Житомирі нам виготовили безкоштовно. З тис. доларів чекаємо з Канади від однодумців. От лише вуличний кооператив хоче 10 тисяч за те, щоб ми могли під'єднатися до вуличної мережі. Так, складно, але щось придумуємо. А «Папірбуд», скажімо, безкоштовно дав цемент. Дякуємо за допомогу!..».

(Закінчення на стор.3)

НОВИНИ ТУРИЗМУ

У Малині встановлять вказівники для туристів

Як передає Укрінформ, вказівники допоможуть мандрівникам знайти у Малині музей М. Миклухо-Маклая, парк ім. М. Миклухо-Маклая, краєзнавчий музей, городище, екопарк, оглядовий майданчик каменедробильного заводу, підводний музей скульптур, фабрику банкнотного паперу.

Крім того, біля краєзнавчого музею встановлять інформаційну табличку українською та англійською мовами зі шрифтом Брайля та QR-кодом із посиланням на аудіогід.

Веломандрі Радомишлем

Під час веломандрів виявлятимуть хати-пустки. Як передає Укрінформ, про це у Фейсбукці повідомив Радомишльський народний краєзнавчий музей.

«Ми пропонуємо новий етап веломандрівок. Окрім оздоровчо-краєзнавчого, наші мандрівки матимуть ще й дослідницький характер. Починаючи з 6 березня, щосуботи ми відвідаємо всі села нашої громади, де виявлятимемо хати-пустки», — йдеться у повідомленні.

Зазначається, що підсумком веломандрівок стане фотовиставка, під час якої учасники поділяться своїми враженнями.

Крім того, місцевій владі запропонують провести заходи з ревіталізації хат-пусток.

Як стало відомо раніше, Радомишльський міський краєзнавчий музей на період «різдвяного локдауну» пропонував веломандрівки за декількома маршрутами.

У зоні ЧАЕС затримано туристів-екстремалів

Двох громадян України, які незаконно проникли в зону відчуження виявили днями прикордонники відділу «Іванків» Житомирського загону спільно зі співробітниками Нацполіції.

Жителі Чернівців та Василькова, попередньо змовившись, вирішили проникнути на відселену територію з метою екстремального туризму та відпочинку. Чоловіки пішки, порушуючи встановлені режимні правила, перетнули тилову межу зони відчуження та безумовного (обов'язкового) відселення і вирушили в глибину забороненої території. Проте невдовзі їх виявили та затримали правоохоронці.

Наразі стосовно правопорушників складено адміністративні протоколи за ст. 46-1 КУпАП «Порушення вимог режиму радіаційної безпеки в місцевостях, що зазнали радіаційного забруднення», рішення за якими прийматиме суд.

ПРО ПЛІВКИ ТА ОЦІНКУ

Vitalii KULYK,
політолог
Київ

Я давно стверджував і продовжую стверджувати, що не порохоботам із свинарчуками нас учить патріотизму. І тепер, коли були оприлюднені плівки Суркова-Медведчука, ця теза черговий раз знаходить своє підтвердження.

Порошенко від початку залучив Медведчука до ведення переговорів з Москвою і надав тому «зелену вулицю» для ведення бізнесу з окупованими територіями та з РФ. Медведчук був ніяким не опонентом, а партнером Порошенка. Медведчука йому ніхто не нав'язував. Він з'явився в «розкладах» чи не відразу після обрання Порошенка президентом у травні 2014 року.

Те, що Меркель офіційно запропонувала його в якості переговорника по обміну полоненими, це формалізація статусу, яка відбулася чи не на прохання української сторони в Мінську. Вже тоді виникло багато питань, зокрема, що робить Медведчук в ТКГ? Порошенку потрібно було зняти з себе відповідальність.

Медведчук не лише увійшов у групу переговорників від України (як уповноважений

від СБУ), але і брав безпосередню участь у консультаціях щодо конструювання нової політсистеми для України. Влітку 2014 року запроцювала Конституційна Комісія, яка мала перезапустити конституційну реформу. Люди, які тоді працювали з КК, пам'ятають, як від оточення Медведчука до Комісії почали надходити різні федералістські «напрацювання», виникати капітулянтські «проекти врегулювання» тощо.

Медведчук був частиною політичної архітектури, яку будував сам Петро Порошенко. Саме за Порошенка у Медведчука виникла більшість активів, які сьогодні опинилися під санкціями (97 компаній Оксани Марченко, на-

приклад); саме за Порошенка Медведчук зумів консолідувати медійні активи та створити пропагандистську машину, яка працює в інтересах країни-агресора.

Якщо вже говорити про самі «плівки», то мова на них йде про постачання електрики до Криму на умовах росіян. Там не про мир, а про бізнес. Бізнес на крові. І в цьому бізнесі присутній сам Порошенко.

І цим діям потрібно давати, якщо не правову, то, принаймні, адекватну політичну оцінку. Мені зараз будуть дорікати, що «атакувати порохоботів, в умовах реваншу ригів, не доцільно»; що це «розколює патріотичний табір» тощо. Але під вивіскою

«єднання» нам знову хочуть впарити керуючу та направляючу роль «Євросолідарності» та Порошенка.

Користуючись протестами в справі Стерненка, ПЕС намагається нав'язати власні «послуги», тим самим блокуючи появу нових точок консолідації. Порохоботи перетворюють патріотичну політнішу в гетто фан-клубу Порошенка, тим самим відбираючи загальну політичну перспективу та підриваючи базу спротиву тому самому реваншу, про який вони всі торочать.

P.S. Цей коментар так і не вийшов на одному «патріотичному» ресурсі. Тому поки залишу його тут.

Від мосту до мосту

На старті Національної програми відновлення мостів Укравтодор планував відновити 100 об'єктів. Та протягом першого року переконалися, що галузь здатна на більше. Результат 2020 року — відновлення 158 штучних споруд, зокрема: поточний середній ремонт 98 споруд; капітальний ремонт 43 об'єктів; будівництво та реконструкція 17 споруд.

Крім того, належне фінансування нарешті отримала експлуатаційне утримання мостового господарства. У рамках нього ремонт провели на 55 штучних спорудах.

Окремим завданням було завершити «епоху довгобудів»: довести до кінця низку об'єктів, котрі десятиліттями перебували у замороженому стані. Через ці штучні споруди цілі міста та регіони потерпали від поганого транспортного сполучення.

Рух цими мостами-довгобудами відкрито у 2020 році: міст через річку Дністер на дорозі Т-09-10 між селами Старий Мартинів та Сівка-Войнилівська, котрий розпочали будувати у 1994 році; міст через річку Черемош у селі Розтоки (дорога Р-62), котрий зводили з 2008 року; «Буштинський міст» через річку Тересва на трасі Н-09, котрий розпочали будувати у 2004 році; «Маршинський» міст через річку Прут на автошляху Т-26-06, котрий був зруйнований повністю у 2008 році.

Відновлено роботи на найбільш масштабному і відомому довгобуді України — Запорізь-

кому мості. У грудні вже було запущено проїзд по верховій стороні балкового мосту з району Бабурка до Хортиці. Вже розпочато за допомогою плавкрану ЛК-800 монтаж тимчасових опор вантового мосту. Повністю завершити проект планують уже до кінця 2022 року.

ПЛАН НА 2021 РІК

У цьому році масштаб Національної програми збільшиться, стартують роботи на нових мегаоб'єктах. Протягом року заплановано відремонтувати та збудувати 150 штучних споруд. Передусім, заплановано запуск першого проїзду вантовим мостом у Запоріжжі. Розпочнеться будівництво Кременчуцького мосту, а також Ямпільського мостового переходу через р. Дністер.

Кременчуцький міст обіцяють збудувати ще з 80-их років минулого століття. Нині береги річки Дніпро у цьому промисловому центрі з'єднало лише 1 мостом, котрий не витримує транспортного потоку. У лютому було підписано договір із новим підрядником на українському ринку, який розпочне роботу над Кременчуцьким мостом за схемою design-build — спочатку спроектують, а потім побудують новий міст.

Ямпільський міст буде збудовано в рамках створення нового маршруту Київ — Кишинів. Міст та підходи до нього матимуть протяжність 1,6 км.

Пріоритетними об'єктами ремонту стануть

- Міст через річку Ірпінь на автошляху Р-04;
- Міст через річку Рось на дорозі Н-01;
- Мостовий перехід на дорозі Р-44;
- Міст через річку Прут на дорозі Т-26-07;
- Міст через річку Сіб на дорозі Р-33;
- Міст через річку Росава на автошляху Р-10;
- Міст з підходами на дорозі Т-15-06;
- Міст через річку Тересва на автошляху Н-09;
- Міст через річку Вирьовчина на автошляху М-14.

Довідково

Основна проблема мостового господарства України — те, що 81% штучних споруд була зведена до 1980 року. Десятиліттями коштів на належне утримання цієї мережі не виділялося, у результаті чого більшість споруд на початку 2020 року були у передаварійному стані. За результатами обстежень, негайного ремонту потребували 895 об'єктів. З них 169 були у передаварійному стані.

Принагідно

Мосту через Іршу, який з'єднує лівий та правий береги Малина, у пріоритетному переліку на 2021 рік немає. Почекаємо?

Міст через р. Іршу.

У Малині Житомирської області невідомі викрали автомобіль співробітника поліції. «Винними» в цьому стали хлопці, які випадково опинилися неподалік автівки, яку справжній викрадач покинув на польовій дорозі.

Поліцейський Ірпінського міського відділу Управління поліції охорони у Київській області, повернувшись після добового несення служби додому — у місто Малин — виявив відсутність свого автомобіля «Мазда». Про це він відразу повідомив у поліцію та написав пост у соціальній мережі з проханням надати допомогу у пошуках машини.

Невдовзі він отримав повідомлення дописувача, що зазначений транспортний засіб бачили на одній із польових доріг у Малинському районі.

30-річний поліцейський разом зі своїм тестем негайно виїхали на зазначене місце. Там вони виявили викрадену автівку та помітили неподалік двох юнаків, накинулися на хлопців, нанесли їм тілесні ушкодження і вимагали зізнатися у злочині. Крім того, співробітник поліції охорони зателефонував до Малинського відділення поліції, повідомив, що викрадачів авто затримали і попросив підмогу.

Поліцейського звинувачують у катуваннях юнаків

На місце події прибув наряд сектору реагування патрульної поліції. Не розібравшись у ситуації, один зі співробітників СРІП дістав пістолет, приставив до голови одного з юнаків, вимагаючи зізнання у вчиненні злочину. Згодом затриманих доставили до відділу поліції, де незаконно утримували майже до другої години ночі, а потім відвезли додому.

Вранці хлопці разом з батьками звернулися із заявою про побиття та до медичної установи.

Поліція Житомирщини розпочала службову перевірку за фактом причетності правоохоронців до неправомірних дій.

І наказом начальника ГУНП в Житомирській області керівника Малинського відділення усунули з посади, а працівників групи реагування відсторонили від виконання службових обов'язків до завершення перевірки.

Працівники Житомирського управління Департаменту внутрішньої безпеки НПУ провели перевірку викладених фактів та опитали потерпілих і поліцейських. Покази двох сторін суттєво

різнилися. Співробітники поліції стверджували, що тілесні ушкодження юнаки отримали внаслідок падіння, коли втікали від поліції. Заперечували і довготривале утримання хлопців у відділку. Однак на камерах спостереження, встановлених у адміністративній будівлі підрозділу поліції, чітко зафіксовано час прибуття учасників інциденту та час, коли хлопців виводили.

У результаті було встановлено, що хлопці поверталися з одного села в інше і жодного відношення до угону автомобіля не мали. Разом із тим, справжнього викрадача авто поліцейського «за гарячим слідом» встановили та затримали оперативники карного розшуку Малинського відділу поліції. Ним виявився 18-річний хлопець, у якого вже є судимість за групове пограбування, а наразі він підсудний за жорстоке поводження з тваринами та викрадення автомобіля. Затриманий розповів, що «Мазду» викрав за допомогою викрутки, а коли в ній закінчилося пальне — покинув у полі, поцупивши з машини магнітолу, яку

виявили під час обшуку за місцем мешкання фігуранта.

У результаті проведеної перевірки і з'ясування обставин події співробітника Малинського відділення поліції уже звільнено, а поліцейського Ірпінського міського відділу Управління поліції охорони у Київській області буде звільнено після завершення службового розслідування.

Під процесуальним керівництвом Офісу Генерального прокурора України слідчі ТУ ДБР, розташованого у місті Хмельницькому, розслідують кримінальне провадження. Наразі колишнім співробітникам поліції та 51-річному мешканцю Житомирщини оголошено про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 127 (Катування) Кримінального кодексу України.

До суду подано клопотання про обрання фігурантам запобіжного заходу. За вчинені дії їм загрожує позбавлення волі на строк від п'яти до десяти років.

RuporZT

Собака, яка виє на десять загиблих від переохолодження

(Закінчення. Початок на стор. 1).

То вже історія. Тепер сталося те, що сталося. Не маю наміру писати детальну історію РЦ на Михайлівці. Бо загалом статтю присвячую розумінню взаємопорятунку в екстремальних умовах — як фізичних, так і моральних, духовних. І врятуватися у наш час непросто, бо он скільки перешкод виникає. Пунктів об'їзду мало, бо, либонь, у нас самих тепла мало? Діалогу мало. Компромісу мало.

Здорового глузду вистачає, а тепла — ні?

Після конфлікту між міським головою і групою підтримки ребцентру громадськість невтомно коментувала ситуацію. Серед міркувань були цілком слушні.

Малинець Олександр Гладких, зокрема, розгорнуто пояснював: «Не було б конфлікту громадської організації по допомозі алко- та наркозалежним з місцевою владою в гарячій перепалці Корчинського в сомалійському стилі, якби... Бо це вже не патріотизм, а в примітивізм переходить. Наші відносини слабо регульовані сьогодні. А все ж начебто просто і без політики.

1. Орендна плата повинна бути ринковою для всіх без розбору.

2. Для необхідних діяльностей, що приносять користь громаді, повинні бути розроблені стратегії розвитку, плани дій на рік та багатострокові з матеріальною підтримкою та стимуляцією програми.

Зробив одне — отримав кошт, зробив друге — отримав компенсації, не виконав — вибач. Якщо ви запитаете на чийому боці, на боці нормальних чесних відносин,

так, християнських. Хай береже Бог кожного!».

Так що воно таке: нормальні чесні християнські відносини? Ми ж перебуваємо у невідформатованому на порозуміння понятійному контексті! Тому вже інший громадянин коментує ситуацію з замерзанням сироти з психічними відхиленнями у підземці в середмісті столиці вже іншим чином. А саме — «Я знав сироту, який не мав ні реальної освіти, ні свого житла, хворів інсулінозалежним діабетом, мав за плечима відсидку за крадіжку, проте примудрився одружитися на дівчині з порядної сім'ї, був працьовитим, навіть після ампутації ноги не сидів вдома і старався знайти якийсь заробіток, хоч і зі своїми тараканами в голові. Помер саме внаслідок дії діабету.

Так, не всі сильні, але виправдовувати абсолютну безвольність я б не став. І наш гуманізм лише заохочує таких людей не напружуватися! Значить, його влаштовує такий стан справ.

Є така притча. Перехожий помітив зранку, що на подвір'ї дому, де сидить похилого віку пара, лежить собака і тихенько виє. Увечері, повертаючись, він знову бачить ту саму картину і питає в господарів: чому ваш собака виє? Жіночка посміхнулася та відповіла: собака лежить на цвяхові. Перехожий здивовано питає: то чому ж собака не встане з того цвяха? На що почув відповідь: собаці болять настільки, що можна вити, але не настільки, щоб встати з цвяха. Оця притча і все пояснює» (так пояснив нам Роман Власюк у коментарях).

Чи все можна легко пояснити, сидячи в теплі, не потерпаючи від негараздів чи навіть тієї ж залежності?

Ці неблагополучні люди навіть дани нам у сусідстві з нашим відносним благополуччям і відсутністю (іноді вдаваною) залежності чи соціально-економічної неспроможності.

Отак я від морозу на початку статті дійшла... до морозу. Не потеплішало мені зовсім. А коли прочитала допис у соціальній мережі нашої землячки, письменниці Марії Хіміч, яка мешкає зараз у Канаді, то засмутилася знову. Хочу її оповіддю завершити свої і так вже задовгі розмірковування, а висновки робити самі:

«Чи закривають в Альберті школи, коли надворі екстремальні погодні умови? Ні! Тому що може таке статися, що батьки не побачать новину, що школу закрили через погодні умови, відправлять дитину в школу. Школяр ще відморозить щось собі, коли добиратиметься від зачиненої школи додому.

Чи ходять шкільні автобуси? Ходять, якщо тільки в межах міста. Якщо дитина живе далеко від школи, автобус за нею в екстремальний холод не поїде. Чому? Бо якщо автобус зламається десь у полі, а надворі навіть — 20, вже не кажучи про — 40, може статися щось дуже нехороше.

Чи мають право батьки не пустити дитину в школу, якщо надворі холодно? Так, звісно! Коли надворі — 40, деякі батьки й справді лишать дітей вдома, і обов'язково попереджають про це вчителів. Якщо забули й не попередили, то офіс школи зв'яжеться з батьками й повідомить, що учень не прийшов до школи.

Чи йдуть діти надвір гуляти під час перерви в холодну погоду? Так, ідуть, якщо надворі температура повітря не падає нижче — 20. Після — 20 дітей лишать у приміщенні школи й вони гуляють у

спортзалі, дивляться кіно чи грають у настільні ігри.

Моя колега, яка виросла в далекому на півночі, де є північне сьйво й день триває півроку, а потім ніч півроку, розповідала, що так як у них завжди дуже холодно зимою, школярі гуляли надворі під час перерви аж поки температура повітря не впаде нижче — 30 (!!!).

Як ми виживаємо в таких поганих умовах? Короткими перебіжками від хати до машини! До речі, коли надворі — 40 й нижче, автівка може і не завестися. Це найпоширеніша причина, чому канадці можуть запізнитися на роботу на годину, а то й на дві. Також колеги завжди приходять на допомогу й можуть підкинути на роботу. А ще знаменита канадська кава Tim Hortons double double, тобто з подвійними дозами цукру й вершків, відмінно зігриває.

Stay warm! Залишайтеся зігрітими! Таке побажання канадці завжди говорять одне одному в часи «зима наближається».

Залишайтеся теплими і веселими!».

Ну, ми постараємося. Особливо, коли зрозуміємо, що саме — людяність чи здоровий глузд, менеджмент чи жорстка інструкція, духовність чи традиція, чи все укупі роблять не страшним життя в постійному морозному середовищі?

Зрозуміємо. Часу вдосталь. Холоди відходять. Наступна зима — де ще вона? Клімат змінюється. Ребцентр — далеко і неактуально. Закони читаємо і не виконуємо. Нарікаємо на Бога і погоду. От тільки не на себе.

А в області тим часом від переохолодження загинуло десятеро. Це багато чи мало?

Ірина КРИМСЬКА.

КАЛЕНДАР ТИЖНЯ

9 БЕРЕЗНЯ

Народини Тараса Шевченка

1908 — народ. Т. Бульба-Боровець, діяч укр. повстан. руху часів 2-ї світ. війни, заснов. УПА «Поліська Січ».

1911 — народ. Р. Олійник, нім. ас укр. походження, 1-й пілот Люфтваффе, що здобув перемогу на Схід. фронті.

1921 — народ. О. Берест, укр. радян. військовик, Герой України, що встановив, разом з М. Єгоровим та М. Кантарією, Прапор Перемоги над Рейхстагом.

1934 — народ. Ю. Гагарін, радян. космонавт, 1-ша людина, яка полетіла у космос (1961).

2001 — у Києві біля Адміністрації Президента сталася сутичка учасників акції «Україна без Кучми» із загоном спецпризначення.

10 БЕРЕЗНЯ

День поминання Тараса Шевченка.

1801 — у Британії розпочато 1-й перепис населення.

1865 — у Перемишлі відбулося 1-ше публічне виконання «Ще не вмерла України».

1953 — народ. Т. Петриненко, укр. митець, автор неофіц. гімну «Україна».

11 БЕРЕЗНЯ

1702 — вийшла у світ англ. газета «Дейлі курант», 1-ша щоден. газета у світі.

1895 — народ. В. Чучупак, військ. і громад. діяч часів Укр. революції, голов. отаман Холоднояр. Республіки.

1921 — уряд УРСР ухвалив постанову про викуп у населення культур. цінностей для передачі держ. музеям.

1941 — США почали надавати допомогу воєн. матеріалами союзникам антигітлер. коаліції.

1985 — на пленумі ЦК КПРС М. Горбачова обрали Генсекретарем ЦК КПРС.

2020 — ВООЗ оголосила про пандемію COVID-19.

12 БЕРЕЗНЯ

1917 — 20-тис. укр. маніфестація під нац. прапорами у Петербурзі.

1940 — закінчилася рад.-фін. війна. СРСР не вдалося зробити Фінляндію радян. республікою.

2000 — Папа Рим. Іван Павло II привселюдно вибачився за гріхи Катол. Церкви перед людством.

13 БЕРЕЗНЯ

1917 — над будівлею Центр. Ради ухвалено підняти жовто-блакит. прапор.

1938 — рос. мова введена як обов'язк. предмет у всіх школах СРСР.

1960 — народ. Ю. Андрухович, укр. письменник.

1961 — у Києві сталася «Куренівська трагедія», загинули понад 1500 киян.

1997 — Україна та НАСА підписали договір про політ у космос 1-го укр. космонавта, Л. Каденюка.

2013 — обраний 266-й Папа Рим. Франциск I.

14 БЕРЕЗНЯ

День укр. добровольця.

1879 — народ. А. Ейнштейн, фізик, лауреат Нобел. премії 1921 р.

1891 — народ. А. Бучма, видатн. укр. актор і режисер.

1939 — Угорщина розпочала війну проти Карпат. України.

1990 — на III З'їзді нар. депутатів СРСР скасована ст.6-та Конституції СРСР 1977 р. про керівну роль КПРС.

1990 — у Львів. обл. в Стрию, 1-му з укр. міст, підняли нац. прапор України.

15 БЕРЕЗНЯ

Всесвіт. день захисту прав споживачів.

44 до н. е. — змовники під час засідання сенату вбили рим. імператора Ю. Цезаря.

1917 — у Росії сформований Тимчас. уряд, Микола II відкрікся від престолу.

1990 — Горбачов склав присягу президента СРСР, 1-го і єдиного за всю історію країни.

ЗАКЛАДИНКА У КНИЖЦІ

10:29

Ісус відказав: *Поправді кажу вам: Немає такого, щоб дім полишив, чи братів, чи сестер, або матір, чи батька, або діти, чи поля ради Мене та ради Євангелії, 10:30 і не одержав би в сто раз більше тепер, цього часу, серед переслідувань, домів, і братів, і сестер, і матерів, і дітей, і піль, а в віці наступному вічне життя.*
(Мар.10:29,30)

Очі
правди

«І тоді всі його впізнали. То був один із сліпих кобзарів, дід, що ходив зі своєю дванадцятиструнною бандурою по селах і співав про велику славу козаків, про їхню одвагу й вірність, про їхніх гетьманів, про Кирдягу, Кукубенка, Бульбу та про інших героїв, і всі охоче слухали його пісні. Остап сів біля печі й запитав тихим голосом: «У кого ж це я?» — «У нас, батечку, у Петра Якимовича, шведця», — приязно відповів Петро. Він полюбляв пісні й радів цьому несподіваному гостеві. «А, в Петра Якимовича, того, що образи малює», — мовив сліпий, щоб також виявити приязнь.

Потому запала тиша. На шести довгих струнах бандури зродився звук, він ріс, танув і відбивався, завмираючи, і так повторювалося багато разів у дедалі швидшому темпі, так що наостанку доводилося лячно запліщувати очі, щоб не бачити, як ця шалена стрімка мелодія впаде, мов підтята; тоді гра урвалася, поступившись місцем лункому кобзаревому голосу, який незабаром виповнив цілу хату і хутко скликав з сусідніх хат людей, що почали збиратися біля дверей та під вікнами.

Але не про героїв йшлося цього разу в пісні. Добре була вже всім відома слава Бульби, Острияниці й Наливайка. Не про їхні звитяги йшлося нині у пісні... Слідом за кобзарем усі похилили голови, пригнічені смутною піснею: Нема в світі Правди, не знайти, немає».

А знаєте, звідкіля ця цитата? Із «Пісні про правду» Райнера Марії Рільке.

Робіть закладники у пам'яті і в книжках...

Довідка

Райнер Марія Рільке (1875-1926) — австрійський поет і прозаїк, один з найбільш впливових митців своєї доби. Творчість Рільке, що відкрила новий етап у розвитку європейської поезії, увірвала в себе всі етапи складного шляху естетичних пошуків митця — від неоромантизму та імпресіонізму через заглиблений у філософські та релігійні роздуми символізм до « нової речовості ».

НЕСЕ ХАЛЯ ВОДУ

Чи є наукове обґрунтування «гекання» в іноземних словах?

Семен
ЄСИЛЕВСЬКИЙ

Приходить якимось Гемінгвей до Гокінга і питає: «а ти читаєш «Гобіта?»»

Ернест трохи в шоці від вимови свого прізвища українцями.

Нові норми написання іноземних імен вже давно викликають у фейсбуці срачі, в яких чітко простежується повне незрозуміння поважними філологами своїх опонентів. Я не збираюся лізти не в свою парафію і розбирати лінгвістичні нюанси вимови фрикативних приголосних (чи які вони там?). Я хочу поговорити про мої улюблені теми — про наукову методологію та про імітацію наукової діяльності.

Основна теза адептів суцільного «гекання» така, що англійська «h» фонетично ближча до українського «г» ніж до українського «х», тому Стівен Гокінг, Шерлок Голмс і, прости господи, «гакери гакнули комп'ютер». На питання, а хто, власне, це встановив і на основі чого, філологи незмінно наводять приблизно таку таблицю:

Вона може бути більш чи менш детальна і включати різні звуки різних мов, але суть залишається тою самою. Наскільки я зрозумів, вона показує звуки, які аналогічні у різних мовах по типу свого утворення (положення губ та язика, гортанні і т.п.). Проблем з цією таблицюю дві:

Спосіб утворення звуку це, звичайно, добре, але не зрозуміло наскільки схожими один на одного виходять ці звуки на слух. Саме звучання, а не спосіб, яким спікер складає губи і завертає язика, є критичним для пересічного громадянина.

Невідомо, чи реальна вимова в розмовній українській та англійській мовах відповідає уявленням філологів про «ідеальне» звучання цих звуків.

Простий пошук у гуглі показує, що або лижі не їдуть, або панове філологи десь намахують пересічних громадян. У дис-

куснях постійно наводяться посилення на реальне звучання відповідних слів у розмовній мові.

Наприклад, отак звучить англійською Hawking (той, який Стівен) — щось на кшталт «Хаукін». Отак звучить Holmes (той, який Шерлок) — щось типу «Хоомс». Так звучить hacker (той, який зламає ваш айфон з паролем «12345») — щось схоже на «хакє» з більш чи менш виразним «р» в кінці.

У жодному з цих прикладів вкрай важко почути бодай щось подібне на українське «г», а от «х» чується без проблем. Письменик, який Ернест, теж аж ніяк не звучить ні як Хемінгвей, ні, тип паче, як Гемінгвей, а скоріше як «Хемінвей». Звук «г», а тим паче «г», там взагалі нема ні на початку, ні в середині. Більш того, легко можна знайти різні діалектні варіанти вимови того ж самого Холмса, наприклад, американський та австралійський — ну нема там натяку на звук «г», хоч ти вбийся!

А ось вам хобіт, який звучить (сюрприз!) як «хобіт» з чимось середнім між «о» та «а». Хтось чує там українську «г»? От і я не чую. А ще є такий крутий серіал — «доктор Гаус». На превеликий подив, він не про доктора філософії, великого математика Карла Фрідріха Гауса, а про лікаря-наркомана, прізвище якого звучить як «Хаус» або «Хауз», без всякого «г», незалежно від того, що там намальовано у філологічних таблицях.

Виходить, що у абсолютно всіх громадян зі слухом проблеми, і тільки у самотніх українських філологів він — нормальний?

Показово, що філологи просто ігнорують всі ці приклади і вперто продовжують тицяти тупих пересічних громадян у свої фонетичні таблиці, де написано що «h» ближча до «г» і тому, ніби, нема про що сперечатися.

(Закінчення на стор.5)

	Англійська	Німецька	Фінська	Українська	Російська
[x]		ch		х	х
[h]	h		h	г	
[h]	h	h	h		
[g]	g	g		г	г

ЗАМІСТЬ ПРОПОВІДІ

МАЙДАН ТРИВАЄ

Так вже дано — це Майдан Це війна, як її не називай... З ким ми воюємо? З Росією, скільки б росіян не відмовлялася це визнати. Якою має бути наша перемога? Повернення всіх територій насамперед, а потім все те, чого хочуть панове з ЄС.

Немає політичної волі? У кого? У тих, хто стояв на Майдані? У тих, хто на передньому краї? У волонтерів? У активістів? У капеланів? У кого? Якби Бог не дав нам волі, Він не допустив би і Майдан — ми ж не тільки Кремль перемагаємо, ця перемога покликана затвердити наш авторитет і змусити світ повірити, що сила у нас, а не у Європи.

І з цієї точки зору прагнення в ЄС є справжня геополітична шизофренія — з одного болота руского міра в інше — європейське, без зупинки, без паузи. А перемога передбачена вже Автором Майдану, щоб ми пройшли етап очищення — бо лишатися сильним і брудним — це значить залишатися варваром, позбавленим навіть натяку на гідність.

Очищення на всіх рівнях менталітету і духу. На рівні мови — особливо ж, про що виразно каже Ірина Кримська у вірші, написаному рівно 2 роки тому, 8 березня 2019 року (наведу його повністю, з епі-

графом — цитатою із Святого Писання — включно).

«ГЕ»

І казали йому: Скажи но шібболет. А той казав: Сібболет, бо не міг вимовити так. І хапали його, і різали при йорданським переході. І впало того часу в Єфрема сорок і дві тисячі.
(Суд.12:6)

Є донецьке східняцьке «ге», Проти нього є львівська кава. Різний дух політичних богем, різні вектори — лівий і правий. Схід російською гекає ще, хоча там вчителі з-за поребріка їм вкладають до чорних пащек Дуже правильні звуки з учебника.

Але гекає південь і схід. Але шокає рідна вата. Вимовляти як правильно слід звуки рідної мови знати б. В них єдиний

правильний звук, та і той — схима їх москальства.

Треба воєн? Кривавих наук? Їхня неміч, їхнє зухвалство? Між біблійних веж і стовпів заблукала донецька «мова». Бог дивився і теж торопів. Де ж тут — Він, Його першо-слово? І це слово — у Бога й Бог. І це «ге» в його імені твердо. Тільки ж скільки потрібно бойнь,

щоб прийняти українську відверто. Щоб якщо вже казати «ге», то посеред своєї мови? Чи з народом, чи в Рашу геть перекручувати,

«коснословить»! Та ОРДЛО — це така Ге-еН-еР, де ти гекаєш власну страту. Гекай же, сирото, піонере, але вже шібболет на старті.

Питання нашої доби в тому, хто, куди і навіщо піде. І я не політик, і з жодною політичною партією не пов'язаний, але я знаю, що є території, на яких відбуваються події, покликани змінити звичну, услаблену картину світу — почнемо від Різдва Христового — ми не тільки знаємо час і місце події, у нас літочислення від Р.Х., про яке

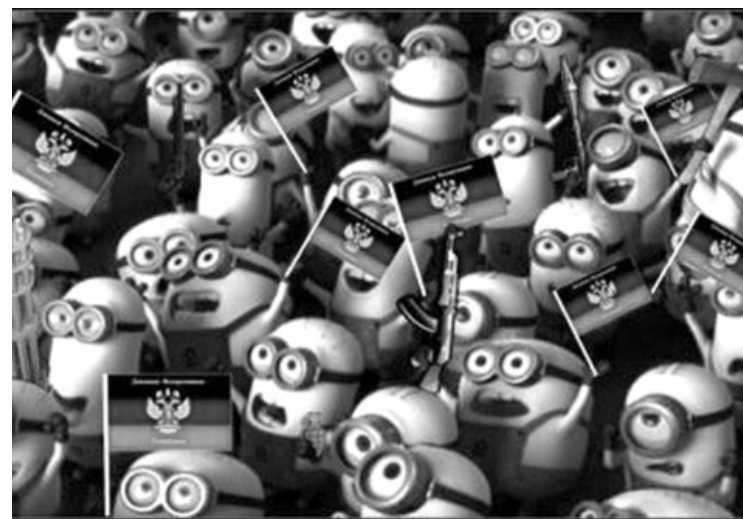
багато хто лукаво чи сором'язливо замовчує.

А 1517-й і 1917-й? Ці події по суті є подібними в контексті змін, що відбулися після цих подій, але ці зміни не закінчилися, а підійшли історично до точки свого перетину, як процеси і як парадигми.

Цією точкою перетину і став Майдан. Політикам про це нічого невідомо, на жаль, і сенс цього перетину (перехрестя долі і Дніпра) в тому, що народжується нація — носій нових ідей і принципів, яка завдяки особливому змісту подій, що супроводжують її народження, отримує здатність і силу впливати і змінювати все навколо себе, як Північ, так і Схід, і Південь, і Захід

Амінь — нехай Дух Святий вітшить й зміцнить серця рідних і близьких. дасть сили продовжувати жити.

Хома ПРУТ.

Ні, шановні, є про що сперечатися! І предмет суперечки — не цей клятий англійський звук «h», а загальний методологічний підхід до такої тонкої теми, як мова та її стандартизація.

Давайте подумаємо — нащо взагалі робити реформу орфографії? Варіантів є три:

Заради того, щоб зробити стандарти мови простішими, логічнішими, та ближчими до життєвих реалій. Тобто для спрощення життя носіїв мови та тих, хто її вивчає.

Заради ідеологічних міркувань. Цей підхід вичерпно описується фразою «ірландська мова надзвичайно складна для того, щоб англійські свині голову зламали». Тобто мова використовується як прислужниця ідеології.

Заради галочки, щоб виправдати безбідне існування самих реформаторів правопису, тобто

задня імітації бурхливої діяльності.

Тепер давайте проаналізуємо, куди ж потрапляє пан Гемінгвей (мати боска, як ви це вимовляєте?!). Чи робить таке написання мову простішою чи логічнішою? Аж ніяк! Навпаки, спотворюється одна з найсильніших сторін української мови — максима «читається так, як пишеться». Поставте себе на місце дитини, яка вперше в житті натрапила на це слово. Вона прочитає його як написано. Початкове «г» вийде, як у слові «Гая», а тверде «г», як у слові «ганок». Дитина гадки не має про відповідність звуків і про іншомовне походження слова і не буде ніяк модифікувати вимову, щоб ото «г» було щось середнє між «г» та «х». Те, що вийде, буде схоже на оригінальну вимову ще менше, ніж калічний російський варіант «Хемінгвей».

Тут ми плавно переходимо до другого пункту — українська дуже приваблива тим, що в ній іноземні прізвища передаються фонетично, а не читаються у кривій транслітерації, як це робиться у російській. У нас Айнштайн та Хайнріх Хайне звучать практично так само, як повинні німецькою, а не як якісь незрозумілі Ейнштейн та Генріх Гейне. Це дуже крута риса, яка значно спрощує вивчення української іноземцями і іноземних мов українцями. І тут нам пропонують Гемінгвея та Гобіта, які ламають це правило! Ну нема у все-світі «Володаря перснів» ніяких «гобітів». Там є хобіти. Через «х»! Тобто, ми ламаємо одразу дві дуже сильні та привабливі риси

мови заради... а заради чого, власне? Багато апологетів «геканія» прямо говорять — заради того, щоб було не так, як у росіян. Чиста ідеологія, nothing personal. Мовляв, це боротьба з радянським зросійщенням.

Круто, але з логікою великі проблеми. Зросійщення — це читати іноземні слова кирилицею, коли замість прізвища Бредлі (Bradley) виникає, прости господи, Бредлей, як у старих радянських книжках. Українською прийнято передавати прізвища фонетично. Ну так і давайте передавати! Гемінгвей — це ніфіга не фонетична передача — воно не так звучить! Це таке саме спотворення як Генріх Гейне. То в чому ж полягає ідеологічна боротьба? В тому, щоб замінити одне спотворення на інше, в піку російськомовним? Браво, логіка з розряду «куплю квиток та підупішки, хай кондуктор вдавиться».

Також мені незрозуміло, чому такі «патріотичні» філологи розписуються за всіх носіїв української мови та білінгвів. Якщо мене не зраджує пам'ять, то ультранационалістичні партії, які як раз і декларують ідеологію «аби не так як у росіян», мають рейтинг близько 5%. Чи не піти панам філологам кудись нижче спини з таким «ідеологічним обґрунтуванням»? Може, справа тут дійсно у пункті 3 — реформа заради імітації бурхливої діяльності під прикриттям псевдопатріотизму?

Ще одне феєричне пояснення, яке мені доводилося чути, полягає в тому, що практично всі носії української мови неправильно вимовляють звуки «г» і «х» і тому не можуть зрозуміти мудрості

філологічних табличок. Тут вже на горизонті майорить багатомільярдна програма навчання українців «правильній» вимові і кілька сотень педагогічних докторських дисертацій, присвячених проблемам вимови букви «г» вчителями фізкультури у сільській місцевості Слобожанщини.

І, нарешті, ближче до науки. Фонетичні таблички це, звичайно, круто, але мені, як фізику, було б цікаво побачити об'єктивне порівняння звучання «проблемних» звуків. Існує така штука як спектрограма звуку. Вони записані для всіх звуків більшості популярних мов. Якщо «h» ближче до «г», ніж до «х», то це буде чудово видно на спектрограмах. Можна у відсотках порахувати схожість, чи навіть навчити нейронну мережу класифікувати ці звуки. Агов, філологи, де кількісне порівняння? Чи ви вмієте тільки у таблички та псевдопатріотичне словоблуддя?

Це яскраво демонструє домінуючий підхід наших гуманітаріїв. Замість використання наукової методології для вирішення суспільно важливого питання про реформу орфографії, все знову скочується у софістику та волонтаризм зі шматуванням вишиванки на грудях.

Як це мало б виглядати з позицій наукової методології:

Записуються зразки вимови проблемних звуків у різних носіїв англійської мови. Записуються їх спектрограми.

Записуються зразки вимови та спектрограми різних кандидатів на звуки-відповідники в українській мові. При цьому треба набрати статистику по регіонах та врахувати носіїв мови, україно-російських

білінгвів, носіїв суржиків, осіб що знають або не знають англійську — реформа робиться для всіх, а не для трьох високочолох знавців, які склали фонетичні таблички, замряно дивлячись на стелю.

Масив даних обробляється і статистично вираховується подібність вимови звуків.

На основі об'єктивного порівняння робиться рекомендація щодо правильного написання іноземних слів.

На жаль, так не зроблять. Наша гуманітаристика і наукова методологія — речі, здебільшого, несумісні, і окремі острівці справжньої гуманітарної науки губляться в океані імітації. Лептонний бог і квантова культурологія — наше все.

Також мене дуже непокоїть, що наші гуманітарії вже звично кажуть на чорне, що воно біле. Спочатку на плагиат Лептонівни казали, що його там нема. Тепер нам втирають, що у «Холмсі» є звук «г», якого там тупо нема. У випадку Лептонівни прикривалися «політичним переслідуванням». У випадку з орфографією нагороджують дурнувате псевдопатріотичне обґрунтування. Напрошуються певні паралелі і, на жаль, вони не випадкові.

Так що, панове, читайте Гемінгвея (прости нас, Ернесте, за наругу над твоїм прізвищем) в оригіналі — чувак пише дуже простою англійською мовою. А от питання того, чи можна тепер співати пісню «несе Халя воду», потребує додаткового вивчення. Може, ще пару докторських дисертацій по педагогіці по ньому захистять за гроші платників податків.

ЕКРАНІЗАЦІЯ

Королі йдуть уперед

чорно-біла стрічка про Другу світову війну з Френком Сінатрою, Тоні Кертисом і Наталі Вуд у головних ролях. Сценарій написав Мерл Міллер за однойменним романом (1956 року) Джо Девіда Брауна.

Сем Логінс (Френк Сінатра) втратив радиста. Прибуває поповнення. Бріт Харіс (Тоні Кертис) каже, що у нього є радіо-підготовка і досвід. Логінс призначає Харіса радистом.

Харіс — син багатого власника текстильної фабрики в Нью-Джерсі, пішов до війська, щоб уникнути кримінальних переслідувань. Харіс рятує людей, що опинилися в пастці на мінному полі, атакуючи німецький бункер поодинокі.

Полковник (Карл Свенсон) дозволяє Логінсу і його загону з'їздити в Ніццу. На набережній Логінс зустрічає Монік Блер (Наталі Вуд).

Пізніше він освідчується їй, але Монік боїться зв'язуватися з американським військовим, тому що її батько був афроамериканцем, і вона пережила жах расизму.

Після болісних роздумів Логінс вирішує відкинути упередження і йде до Монік. Логінс запрошує Монік у джаз-кафе, де з подивом бачать, як Харіс грає на трубі фантастичне джазове соло на подив всієї французької публіки.

Харіс приєднується до Логінс і Монік за їхнім столом, Харіс і Монік відразу ж тягнуться один до одного, танцюють до пізньої ночі...

числі — пісня Френка Сінатри «Monique» на слова Семі Кана.

Джо Девід Браун народився в Бірмінгемі, в сім'ї Вільяма Семюеля Брауна, видавця газети, і Люсиль Локи Браун. У 20 років став поліцейським репортером «Birmingham Post». У 21 рік Браун — міським редактором «Dothan Eagle». З 1935 по 1939 рік працював у газетах Атланти і Сент-Луїса. Відтак почав працювати в «New York Daily News», але в 1942 році пішов на службу в армію США.

Після війни Браун повернувся в «Daily News», потім з 1949 по 1957 рік був іноземним кореспондентом «Time and Life» і працював в Нью-Делі, Парижі, Лондоні і Москві.

У 1957 році стає письменником-фрілансером. Три найбільш відомих романи Брауна екранізовані: «Зірки в моїй короні», «Королі йдуть уперед», і його останній роман «Адді Прай» після фільму Пітера Богдановича став називатися «Паперовий місяць».

Матвій МАЛИНВУД.

Якщо почну з автора, Джо Девіда Брауна, декому може згадатися «Паперовий місяць» П. Богдановича. Якщо ризикну почати з Наталі Вуд, яка до 18 років устигла знятися в 25 фільмах, хтось пригадає «Бунтівника без причини», після якого акторку назвали другою Елізабет Тейлор, або — «Вестсайдську історію». Якщо згадаю Тоні Кертиса, перше, що спаде на думку більшості — «У джазі тільки дівчата». (Кажуть, що в труну артиста, крім капелюха, шарфа і пари рукавичок, поклали екземпляр його улюбленого роману «Ентоні нещасний» Херві Аллена).

Мабуть, я почну так: Френк Сінатра у 1958 році...

Ні, це вже точно, глухий кут.

Делмер Дейвс — навчався в Стенфорді на адвоката, а працював бутафором, консультантом, знімався в епізодах, писав сценарії і став режисером. Його фільм 1958 року «Королі йдуть уперед» — це

Прем'єра фільму відбулася 14 червня 1958 року в Монако. Музика до стрічки написана Елмером Бернстайном, у тому

**Василь
СКУРАТИВСЬКИЙ**

Історія, яку я оповім, трапилася з моїм дядьком Опанасом по батьковій лінії. На життєвій ниві йому не поталанило: бабуся, залишивши немовля в колиці, на кілька хвилин відлучилася припорати господарство; коли ж зайшла в хату, то жахнулася — на земляній долівці, обливаючись сльозами, верещав Опанасик. Якимось боком, випавши з колиці, він ушкодив ліву ногу, яка до кінця життя залишилася деформованою — дядько постійно кульгав. У селі його так і прозвали — Кривий Панас.

Звісна річ, кульгавий парубок не міг перебирати дівчатами. Відтак змушений був женитися «на відходинах», або, як кажуть у народі, — на останній дівці в селі. Любові поміж ними, звісна річ, не було, але обоє прижили троє дітей.

Серед чотирьох братів, вочевидь через фізичний гандж, дядько Опанас, як казав батько, був найхитріший. Коли обоє спільно заготовляли ліс під житло, дядько повибирав собі найкращі плахи, хоч найтяжча робота випала на батькові руки. Про це він постійно згадував.

Про кількість побутових випадків «родинної несумісності» я сам був свідком. Чомусь батько і дядько Максим майже не контактували зі своїм братом. Однак Опанас од випадку до випадку перевідував нас. Пришкандибає, бувало, в нашу оселю — а тато струже клепки для джечок, щоб заробити якусь копійчину, — сяде край столу і обов'язково завважить: «Ти, Томаше, не так робиш!».

Розгніваний батько у відповідь: «Як можеш краще, то ось візьми рубанок і сам зроби!» — «Я б зробив, але не вмію...» — «То не сунь носа, — невдоволено відповідав тато, — у чуже просо!».

Після таких перепалок дядько Опанас, навіть не попрощавшись, йшов геть, роблячи перерву на кілька тижнів...

Одного разу напередодні Різдва ми закололи кабанця. Коли почали розбирати тушу, то не вистачило солі, щоб повністю скласти свіжину в кадубок. Тато дав мені кухлика й звелів піти до дядька Опанаса, щоб той позичив у цю мірку солі, що я й зробив.

Через кілька днів мені доручили віднести борг. Тільки-но я вернувся додому від дядька й сів вечеряти, як рипнули хатні двері. Переступивши поріг, кривий Опанас, голосно виматюкавшись, прорік:

— Ти ж, негіднику, обдуриш мене, — звернення було адресоване татові. — Третину солі не додав! — і сипнув відданицю по всій долівці.

Така несподіванка неабияк вразила всіх нас. Батько, було, намагався переконати розгніваного брата, що він навіть стоптував сіль і наверх поверх півлітрового кухлика завіву жменю, але дядько не став вислуховувати і, лаючись та покрикуючи, пошкандибає геть, навіть не причинивши хатні та сінешні двері.

ХАЙ ЖИВЕ СТАЛІН!.. ТЕ ТОГО, ЯК ЙОГО — ГІТЛЕР!

Тато наразі сикнувся на мене: чи, бува, не я розсіяв дорогою відборжене. «Може, — виправдовувався як міг, — зверху трохи й розсипалося, проте я одні повністю наповнену посудину...».

Наступного дня батько, відмірявши втричі більше солі, наказав знову однести позичку, оскільки ні він, ні мама не наважилися цього робити, а змусили мене.

Стояв тихий, але морозний день. Я взяв миску із сіллю й пішов, немов на страшний суд; перед очима стояла вчорашня картина, і від того мені ставало лячно; а що, гризла ляклива думка, як дядько Опанас не прийме віддачу, сипоне сіллю мені межі очі чи виштовхає з хати? Який він злючий буває, я ввечері на власні очі пересвідчився.

На краю нашої вулиці Опанасова світилиця. Немов злодій, прошмигнув вузькою вуличкою у двір і зупинився біля порога. В хату заходити не наважувався, чекаючи, що хтось таки вийде і я шмигом віддам принесене.

На моє лихо з оселі ніхто не виходив. Так я простояв десь години зо дві. Ноги й руки замерзли геть. Коли це раптом рипнули двері, й на порозі з'явилася дядина Явдох, голосно розсміявшись:

— А чого це ти тут стоїш і в хату не заходиш? Я бачила, що ти вже давно зайшов у наш двор.

— Боргову сіль приньос вам, — відказав скоромовно і льотом вишмигнув на вулицю, забувши забрати пусту посудину, за що мені мама довго дорікала, бо так її і не повернули родаки. На душі, хоч і цокотів од переморозки зубами, було радісно й тепло: слава Богові, тішивися вголос, що таки вийшла дядина, а не дядько...

З того часу більше двох років брати не ходили один до одного і не розмовляли. Запеклася образа в батьків не за сіль, яку довелося віддавати в кілька разів більше, як те, що дядько висипав її на долівку, — а це, за народним повір'ям, вважалося найбільшою образою...

Можна було б оповісти ще кілька цікавих історійок з побутового життя. Але я зупинюся на останній. Того року закінчив десятий клас, і до мене з райцентру приїхав тамтешній пот-початківець, з яким ми часто друкували свої вірші в газеті, неодноразово зустрічалися та листувалися.

Як і годиться в таких випадках, гостя вирішив почастивати, але попередив, що немає вдома й грамулі горілки, якої я тоді зовсім не вживав. Старший на кілька літ колега, ходячи поетом-панчуком у райцентрі, в міру можливого чаркувався, а тому натякнув, якби десь придбати хоч би четвертушку самогону...

Я прикинув свої можливості: магазин зачинений та й грошей не вистачить на казюнку, тітка Фекля, яка спеціалізується на цій справі, відпасує коров'ячу череду, сусіди всі на колгоспній трудові. А якщо, прийшла на думку думка, я перевідаю дядька Опанаса, бо він удома. На всяк випадок узяв два рублі зі своєї «скарбнички» й побіг до нього.

Він якраз перецюкував хмиз на дрібні кавалки для розпалу. Привітавшись, звернувся до нього: чи не міг би він позичити четвертушку самогонки. Дядько, трохи подумавши, відповів:

— Позичити не можу, а продати — так!

Я вийняв останні грошові припаси й віддав йому, навіть не знаючи, скільки те добро коштує. Він удоволено засунув їх у кишеню і, накульгуючи, пішов до хати. Через хвилину п'ятнадцять виніс четвертову пляшечку, закорковану газетним папером.

Подякувавши, я побіг додому, підсмажив, допоки гість займався з моїм новим віршописанням, яєшні і запросив до столу. Наллявши в гранчак сивуватої рідини, запропонував випити, що він і зробив. Але на його невдоволеному обличчі побачив кислу міну.

— Ну, як горілка? — невпевнено запитав гостя.

— Хіба це горілка, вона гірша недогону. Де це ти таку дістав?

— У дядька купив, — сором'язливо відповів йому.

— Як, і ще оцю бурду купляв? — запитав гість. — Та це звичайнісінький недогін та ще й розбавлений водою. Гарний, ой гарний у тебе дядько...

Я промовчав, але подумав про себе: правду таки казав батько, що Опанас надмірно лукавий і хитрий, бо обдурих навіть рідного небожа. Чи не тому від нього відсахнулася майже вся рідня?

Може, воно й не варто виносити на людський поглум родака, але що поробиш — що було, те було...

Але я не про це хотів оповісти. Найцікавіша історія трапилася з дядьком під час першого року війни. Успішно наступаючи, фашисти опанували нашим хутором. Якщо чесно, нових «визволителів» більшість селян, як і по всій Україні, зустрічали з хлібом-сіллю, сподіваючись, що вони нарешті позбавлять сталінсько-колгоспного рабства. Як виявилось опісля, гітлерівщина і сталінщина — два чоботи пара; різниця вони лише тому, що Гітлер не робив такого жадливого експерименту над своїм народом, як це чинив конопатий кремлівський садист.

Уранці нашою Забудською вулицею прогуркотіло з десяток танків. Сельчани зустріли їх, як я вже мовив, досить гостинно. Молоді німецькі вояки весело посміхалися на привітання, але від хліба-солі та інших подарунків відмовлялись, очевидно, побоюючись потрапи.

Колона зупинилася. З танка, що навпроти Опанасової оселі, вийшло кілька молодих вояків і зайшли у двір, витягли з криниці відро води й почали вмиватися. Дядько Опанас, накульгуючи, підійшов до них з рушником і привітався, на що німці лишень кивнули головами. Від запропонованого витирача відмовилися, скористалися своїм.

Господар потупцював на місці, не знаючи, як чинити далі. Й тоді намислив собі похвалити їхнього вождя: підніс угору руки й голосно прорік:

— Хай живе, — Опанас зробив невеличку паузу, яка і призвела до похибки, — Сталін!

Німці, як опісля згадував дядько, враз посуровішали, між собою про щось зашверготали. Зрозумівши, що дав ляпу, в чолівка одразу з'явилися дрижаки. Щоб якось виправдатися перед фрїцами, він ще голосніше викрикнув:

— Хай живе Сталін! Те того, як його, — сполотнілий Опанас зробив паузу, щоб ще раз не помилитися, — Гітлер! Хай живе Адольф Гітлер!

Німецькі вояки швидше всього не втямили такого каламбуру, хоч, може, й догадувалися, бо при чому тут згадка про Сталіна. Щоб там як, фашисти тут же побігли до танка, а в сполотнілого і спітнілого дядька Опанаса, як у горобця,

закалаталося серце: оце, не дала спокою гризь, учворив, так учворив — трясця його матері Гітлера зі Сталіном переплутав; візьмуть, розвернуть дуло й пальнуть по хаті...

На його щастя цього не сталося. Колона одразу ж рушила в сусіднє село Ксаверів. Однак ця історія не залишилася в таємниці — сельчани часто згадували про неї.

...Було це, здається, в 1946 році. Місцевий голова артїлі, щоб вислужитися перед районним начальством, намислив організувати колгоспну пасіку. Зібравши кількох членів правління, наказав їм конфіскувати в сільських пасічників вулики з бджолами. У нас забрали п'ять бджолородин, залишивши лише одну; так учинили й з іншими селянами.

Наостанок братія приїхала і до дядька Опанаса й також конфіскувала кілька вуликів. Через пару днів він, зустрівши голову колгоспу, люто запитав:

— Навіщо ти забрав мої бджоли?

— Німці розграбували колгосп, то треба його поповнювати. Ти ж, як кажуть у селі, салютував: «Хай живе Гітлер!».

— Ах, таку твою мати! — зірвався криком Опанас. — Спробуй докажи, що я тоде казав, а ось ти, німецький прихвостень, під час окупації голодував у селі, заставляючи нас здавати продукти фашистам. Я доповім про це, кому треба!

Надвечір до дядькового обійстя підїхала підвода і вантажники спішно перенесли в садок забрані перед цим вулики. Коли ж господар поцікавився, що трапилося, новоспечений пасічник відповів, мовляв, бджоли заражені гнильцем. Дядько витав на сьомому небі, хвалючись усім, як налякав голову колгоспу, але про зустріч з німецькими вояками вже згадував лише у вузькому колі, оповідаючи давню придибенцію.

Ось така історія трапилася з родоком. Прожив він довго — помер на 87-му році життя. Нехай йому буде пухом земля дравлянська...

ТАКИЙ ДУРЕНЬ, ЯК ТИ

На початку навчального року на хуторі Забуда з'явився навчитель початкових класів. Приїхав він не сам, а з Дем'янком — десятилітнім сином, але без жіночої половини. Хуторяни подекували, що дружина буцімто відмовилася жити в глухоманному поліському хуторі.

Щоб там як, але забудчани прийняли новоприбульця гостинно й доброзичливо. Господиня, в якій він наймав квартиру, готувала їжу, прала їм білизну; сусіди почергово принесли молочні продукти, овочі, свіжі яйця.

Хуторяни одразу заповідали нового вчителя не лише тому, що він виявився турботливим батьком й добропорядною людиною, але вмів до кожного знайти тепле й привітне слово, не відмовляв у проханнях — як написати неосвіченій людині заяву і куди з нею звернутися, озвучував листи-поштівки для тих, хто не вмів читати, вечорами розповідав про світські новини.

Відтак оселець зажив слави як мудра й ерудована людина. Він знав напам'ять безліч прислів'їв і приказок, анекдотів та приказу, про які селяни боялися говорити привселюдно, за що можна було в середині тридцятих років опинитися там, де Макар телят не пас. Адже півтора року тому їхнього крайнина забрали лише за те, що чоловік привселюдно зважився сказати так: «Голі стіни, голі лати, лише гасла і плакати».

Хтось візьми і донеси в ДПУ. Тепер Федюк відбуває покарання біля білих ведмедів. В ті, та й у пізніші роки навіть у невеликих хуторах жили свої навуходоношники, яких завжди можна було вирахувати. Тому дехто з найобережливіших почасти побоювалися одвертих навчителів розмов, підозрюючи, що його навмісне заслали сюди для провокації.

Іншої думки був Назар Сваволя. Сміливець од природи, він вважав, що в глухому хуторі, де не більше десяти хат, можна вільніше почуватися, а тому йому навіть на думку не спадало, що серед простих селян, більшість з яких не вміла ні читати, ні рахувати, може з'явитися доморощений сексот.

Під стать батькові виростав і син. Цупка дитяча пам'ять, як кажуть, на льоту схоплювала все нове й незнане. Окрім того, він умів і сам заримувати невеличкі віршики. Сидить, бувало, серед однолітків, а повз них йдуть з грибками косарі. Він напружить пам'ять і невдовзі продекламує:

*Дед з косою, баба ззаду.
— Що ти, деду, заробив?
— Две мантачки і три срачки
В полі, бабо, загубив.*

— А про мене складеш в'єршика? — попросив один сусіда.

— І про мене, — одгукувалися інші гуртівники.

Нерідко Дем'яно вмів і про них щось дошкульне придумати. Але найбільше перелицьовував завчені раніше куплети, лишень міняючи чи підставляючи власні імена.

ні, що купно грала «в ножа», заскиглив гальмами «чорний ворон», а з нього хвацько вискочили двоє в хромових тужурках. Підійшовши до підлітків, один з них почав розпитувати, в які ігри вони граються, чи вміють верхи їздити, а наостанок поцікавилися:

— А серед вас є Дем'яно — син учителя?

— Ось він, ось... — навпербій викрикували діти й показували пальцями на русовологого однолітка.

— Дем'янцю, ми хочемо з тобою про щось цікаве поговорити, — роблячи лукаву посмішку, мовив незнайомец.

— А що вас інтересує? — запитав навазем хлоп'як.

— Ходімо на той бік вулиці, і я розкажу...

Вони невспіх перейшли дорогу і зупинилися обіч жердяного тину.

— Ваші люди кажуть, що ти розумний хлопчина і знаєш багато віршів.

— Ну то й що... — відповів Дем'яно.

— Ми збираємо вірші од талановитих дітей, щоб потім їх надрукувати, — підійшовши ближче, вів той же, перший.

— Ви їх не напечатаете.

— Чому? — улесливо запитав чоловік у шкірянці.

— Бо вони не для печаті...

— Чого так думаєш? Я прослухаю і скажу тобі — надрукуємо чи ні.

Дем'яно шпетко виліз на верхню жердину, спустив замурзані пилюгою ноги і, помажуючи ними, запропонував:

— Даси цукерку, то розкажу... Незнайомец тут же пошівся в кишеню й витяг пару карамельок. Дем'яно взяв їх, довго роздивлявся.

— Таких я ще не їв.

— То скуштуй... — улесливо відповів незнайомец.

— А хто ви є? — поцікавився Дем'яно.

— Літератори, — почувалося у відповідь.

— Гаразд, — зголосився дідлах, — записуйте...

— А ми й так запам'ятаємо, ти розкажуй!

Дем'яно звів угору голову, примружив одне око.

— Ну ось такий віршик:

*А у созі добре жить:
Двоє роблять, сем лежить,
А як сонце припече,
То і тиє два втече.*

Приїжджий похвалив юного оповідача і попросив ще дещо оповісти.

— А цей, — відповів Дем'яно, — вже коротший.

*Нема хлеба, нема сала,
Тільки кіно та вистава.*

Незнайомец знову похвалив хлоп'яка і наполягав розповідати подібні примовки далі.

— Немає дурних, — одказав Дем'яно. — за такіє в'єрши ви мене заберете...

— Та що ти кажеш, — улесливо вів своєї незнайомец. — Ніхто не збирається тебе забирати. Навпаки, ми допоможемо тобі стати великим чоловіком, — він знову поліз у кишеню й витяг ще кілька цукерок.

— Кажі, не бійся, все буде гаразд! Дем'яно задумавсь, але не надовго, — дитяча наївність

взяла своє. Постукуючи ногами у нижню жердину, продекламував:

*Живимо ми при советах,
Славем партію в газетах,
У колгоспі день у день
Заробляєм трудовдень.
Не електрики, не мила,
Лише тюлька і та пріла,
Не корови, не свинє,
Тольки Сталін на стєне.*

— Ну розкажуй, розкажуй далі, — наполягав невгамовний вислухач.

Дідлах оголив цукерку від паперу, ласо облизав її і, втягнувши в рот, бубнявим голосом відстрочив, мов з кулемета:

*Сидить Сталін на дубу,
Смокче конськую губу;
А йде дед з граблями
Й дурна баба з трудовднями.
— Давай, давай! — все тим же тоном вимагав незнайомец.*

Підліток продовжив:

*Все забрали, все взяли —
Залишили постолі.
Як ізносяться вони,
То хоч босому ходи.*

— Ясно, ясно... — промугикав незнайомец.

— А оцю ви знаєте? — перепитав Дем'яно й, не дочекавшись відповіді, продовжив:

*Ленін Сталіна спитав:
— Де ти ступу приховав?
Усміхнувся у вуса Сосо
І сказав, підперши носа:
— На колгоспному дворі
Товчуть кашу дитворі.*

— А про що цей вірш? — вдавав, що не зрозумів, другий незнайомец. — При чому тут ступа?

— А при тому, — погордно зізнався хлоп'як. — У людей все позабирали до колгоспу, навіть ступи. Селяни голодують і мруть, а дітям тільки в одній ступі товчуть просо... От якби ви мені та он тим хлопцям хоч би по скибочці хліба дали, бо так їсти хочеться...

— На жаль, хліба при нас немає, — відповів перший, — може, іншим разом.

— Тодє одгадайте таку загадку:

*Ленін і Сталін на дубу
Грали в м'єдную трубу.
Ленін тріснув, Сталін пре, —
Хто на дубі ще живе?*

— Як, як? — перепитав енкаведист.

І Дем'яно ще раз відтворив два останні рядки.

— А чи хтось з вас одгадає, хто залишився на дубі?

— На дубі залишилася гілляка, — відповів перший незнайомец. — А ось як ти розумієш вислів «Ленін тріснув»?

— Дуже просто — помер, а Сталін пре його плуга. Оце ще одну віршульку розкажу й більше не буду:

*Ленін, Сталін, Ворошилов, —
Щоб вас разом придушило!
Незнайомец уже більше не просив читати, а поцікавився: де і від кого Дем'яно навчився цих віршів.*

— Дай ще цукерок, то скажу, — відповів він.

Цього разу гість подарував цілу жменьку ласощів. Дем'яно пожадино сипонув їх у пазуху, перекинув ноги через жердку.

— Стривай, — взявши за руку хлоп'яка, суворо мовив чужинець. — Ти ж обіцяв сказати, хто навчив тебе цього...

Дем'яно встиг висмикнути руку і стрімголов злетів у молоде бадилля картоплі, прорікши:

— Такий дурень, як ти!

Непрохані гості попервах зам'ялися: як бути далі? Й тоді основний ініціатор підійшов до дівтори, що сиділа через дорогу.

— Хлопці, Дем'яно чимало розповів усіляких примовок, а ви їх знаєте? За оригінальний віршик я кожному дам по цукерці, — посміхнувся до присутніх.

Дівтора переглянулася, щось між собою перешопотілася, і найсміливіший Одарчин Левко мовив:

— Я також знаю деякі в'єршики...

— То розкажи, — чужинець пошівся в кишеню й вийняв цукерку.

Левко одразу зголосився:

*Устань, Ленін, подивися,
До чого ми дожилися,
Що ти нам у спадок дав,
Те, що Сталіну сказав,
Щоб колгоспи він зробив,
Наробивши стільки див:
Хата раком, клуня боком,
Ще й конячка з одним оком,
Й ту забрали до колгоспу,
Щоб здихала після посту...*

— А далі що? — підохочував енкаведист.

— А далі вже годі не пускає, бо:

*А на хаті лише куль —
Там живе один куркуль,
Світить задом стопсигналом,
Дрище в хаті рідким калом!
— Молодець, — похвалив Левка чужинець. — На тобі за це цукерку. А хто знає такі вірші?*

Діти миттю поспішали руки.

— Давайте по порядку. Як тебе звати? — запитав у крайнього гість.

— Серога, — відповів конопатий хлоп'як.

— А ти, Серога, що продекламуєш?

— Я знаю два в'єршики. Послухайте їх:

*Ні корови, ні свині,
Тільки Сталін на стіні.
Він показує рукою,
Куди їхать за мукою,
Хто поїхав, то з тих пір
Запроторили в Сибір.*

— Розкажуй інший вірш, — наказав приїжджий і знову витяг цукерку, яка підохотила дитинча.

*Сталін грає на цимбалах,
Лазар топче гопака.
Дожилося Україна —
Двісті грам на їдока.*

— Так, так, — потер долоні уважний слухач, тицьнувши в руку карамельку. — А ще хтось щось скаже?

Зрештою зважився і Ганнин Колюньо. Здається, він ще жодного разу не відчув смаку звичайнісінької цукерки.

— Тепер послухайте мене, — сором'язливо звернувся до гостя.

— Слухаю, — почувалося у відповідь.

Заїкаючись, Колюньо нашивидкоруч пробубнів:

*Жито і пшеницю
Вивезли за границю.
А стоколос і остюки
Поїдять і бідняки.*

— Або ще таке:

— Мамцю, їсти!

— Татку, їсти!
Просять дітки день у день.
— Де ж вам взяти,
Коли з хати
Все забрали комуністи,
А тикнули трудовдень.

Дитячий азарт наростав, бо кожному хотілося отримати таких жаданих ласощів.

— А я тоже знаю одного в'єршика, — і Митрик вийшов наперед.

— Ну, що ж, розкажуй, — почувалося у відповідь.

— Тодє слухайте:

*Каганович у ярмолиці,
Сталін стоїть раком.
Посміхнулися обоє:
Ось вам дуля з маком!*

Митрик нахилився й тицьнув крізь ноги фігуру з трьох пальців. Приїжджий переглянувся між собою, щось шепнули один одному на вухо.

— Дядечку, дайте і мені та моїм меншим братикам по цукерці, бо ми їх ще ніколи не їли, а я вам тоже щось розкажу, — слізно упрощував голопузий Васько; на ньому була лише одна куца сорочка в дірках.

Гість розвів руками.

— Знаєте, мої милі друзі, я вже всі цукерки роздав, — і він сплеснув долонями в пусті кишені. — Найбільше дісталося, як ви бачили, Дем'янокові. Нехай він з вами поділиться.

Наступного разу ми вам привеземо повний кульок цукерок. А ти, як хочеш, розкажи, що знаєш...

Васько зморщив обличчя, але таки пригадав кілька приповідок.

— Я не знаю, чи сподобаються вони вам, бо вельми короткі. Але послухайте: «Сerp і молот робить голод». А це інша: «Нема хлеба, нема сала, бо совєцька власть забрала».

— Ну, що ж, — сказав наостанок чужинець. — Ви чимало цікавого нам повідали, але ми хотіли б знати, в кого ви навчилися цих віршів? Той, хто розкаже про це, отримає наступного разу найкращий подарунок.

Дідлахи на мить розгубились, але гість у шкірянці наполягав на своєму. Й тоді найсміливіший Левко мовив:

— Їх нам розповів Дем'яноко...

— А він звідки навчивсь?

— Од свого тата, — долучився Серога.

— Напевно, його батько також зустрічається з вами?

— Ми часто балакаємо з ним. Він такий цікавий чоловік, — випередив усіх Левко.

— І розповідав вам ці вірші?

— Не, в'єршов не читав, а казав, щоб ми готувалися до нового навчального року...

На цьому розмова закінчилася. Дядько в шкірянці хвацько підняв угору руку і поспішив до легковушки. Скригнувши гальмами, вона залишила за собою курявицю і їдкий бензиновий запах.

Наступного ранку побігла селом, немов зірване з прив'язі молоде теля, сумна новина: цієї ночі арештували вчителя і вивезли з Дем'янком. Яка їхня доля, ніхто із забудчан не знає й досі...

Василь СКУРАТІВСЬКИЙ.

Хочу шубу!

Світлана
ТКАЧЕНКО

— Хочу шубу! — це варіант чоловікового «хочу вредного!».

— Ну шубу так шубу, — мирюся я, позаяк дуже його розумію. Найкраща шуба, яку я будь-де і будь-коли куштувала — це шуба моєї свекрухи. Звісно, я навчилася робити майже так само, і чоловік майже вірить, що то мамина шуба.

«Хочу шубу» в нашій родині перетворюється на обов'язкову купівлю двох оселедців, обов'язково тих, що звичайної бочкової засолки.

Я знаю, що «чистить», я знаю, що «облом», але «хочу шубу» вимагає відповідального ставлення до рецепту. Оці всі вимочені у хімічних розчинах і оцтах «Матіаси» у кілограмових упаковках (бо у менших вони геть хімічні на смак) — це, звичайно, страшенно смачні версії оселедців, але не для «хочу шубу». Тому беріть, чистіть, видаляйте кістки, облизуйтеся!

А ще в мене є дитячий спогад. У дитинстві я страшенно любила слухати радіоспектаклі з гавкунця, які транслювали якраз у обідню пору. Я приходила зі школи, сідала обідати і слухала, й слухала, іноді навіть запізнювалася на гуртки. А в мами у роки тотальних дефіцитів була мода і можливість купувати масло оселедця або лосося, штук по десять, у таких круглих пластикових баночках, як ото сир «Янтар»: «100 г, жирність 60%..., ОСТ 4959-74...».

За хорошим спектаклем могло так статися, що зі скоринкою українського баночка вилізувалася трохи більше, ніж треба було. Ох, мама сварилася, бо мені ж масла «ай-ай-ай, ні-ні», бо форма 44-го розміру у 5-му класі, ну... і таке інше.

А тепер про два оселедці. Звісно, на шубу потрібен один, бажано крупний. Але поки ви розберете, поки хтось з довгими руками або смугастим хвостом підповзе і з-під рук витягне ласий шматочок, лишиться півтора, зуб даю.

Половинку можна пустити у шубу, а можна зробити трошки форшмаку, туди й ікру притулити не гріх, навіть якщо у обох тушках вона буде.

Але і це ще не все. Якщо вам пощастить, і в оселедцеві виявиться повне зріле молоко, то незалежно, буде у другій рибині ікра або молоко, ваше меню вже розписане. Оселедцеве масло — це не шуба, це рідкісної смакової гармонії закусь! І мабуть заради того масла і починалося оте «хочу шубу», бо я ж теж потайки сподівалася, що оселедець виявиться чоловічиною...

ВОДА, ВОГОНЬ, ВІСК: магія народного лікування українців

(на польових етнографічних матеріалах 2003-2011 рр.)

Ірина
ГНАТЕНКО,
к.і.н., доц. КНУ
імені Тараса Шевченка
м. Київ
Україна

Народна медицина привертає увагу вітчизняних етнологів та збирачів-аматорів від самого початку становлення етнологічної науки. Більше того, одним із «первістків» української етнографічної науки було дослідження, присвячене народній медицині, а саме: «Малорусские суеверия, коим мало кто верил» (1776 р.) А. Чепи — вихідця із дрібної козацької старшини на Полтавщині. Щоправда, праця була опублікована лише в 1892 р. в журналі «Київська старовина» [23].

Ця галузь народної культури і до сьогодні становить інтерес та привертає увагу як українських, так і зарубіжних дослідників [6, 15, 21, 22, 26, 28, 29]. Насамперед, етнологів цікавлять вірування, пов'язані зі знахарями та чаклунами, народне розуміння етіології хвороб та способи їх лікування, засоби рослинного, тваринного, мінерального походження тощо.

Між тим, поза увагою вітчизняних етнологів довгий час лишалося саме хворе тіло, магічні способи, маніпуляції, вплив на нього з метою звільнення від недуги.

Отже, у даній розвідці я беру за об'єкт дослідження саме тіло, а конкретніше — хворе тіло, і спробую прослідкувати, як деякі магічні маніпуляції з ним (або його заміником — одягом), що застосовувалися в українському традиційному суспільстві, мали викликати практичний результат — одужання.

Джерелами статті є опубліковані (насамперед, мова йде про розвідки етнографів та збирачів-аматорів середини ХІХ - початку ХХ ст., де лівова доля належить польовим етнографічним матеріалам) та неопубліковані (архівні та власні експедиційні) матеріали. Зокрема, були використані архівні наукові фонди рукописів та фонозаписів Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського НАН України (Далі — АНФРФ ІМФЕ), фонди Державного наукового центру захисту культурної спадщини від техногенних катастроф (Далі — ДНЦЗКСТК) та архівні фонди кафедри етнології та краєзнавства історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Далі — КЕКІФ).

Розпочинаючи розгляд заявленої теми, слід зауважити, що одним із найпоширеніших лікувальних прийомів, пов'язаних із маніпуляціями над тілом, є викачування хвороби з тіла. Хвороба викачується, як правило, на куряче яйце, хлібний м'якуш або хлібні «балабушки» (кульки). Розглянемо докладніше.

«Викачування на яйце» було й залишається одним із найпоширеніших прийомів народної медицини. Викачування відбувалося так: виконавець магічної дії качає яйцем по всіх частинах тіла, починаючи з голови і закінчуючи стопами: «Од голови, виговораю, вимовляю з голови, я качаю яйчком з голови, з очей, з рук, по руках, по долонях, з ногтиков, з-под ногтиков, от, і з суставчиков, жовтої кості, червоної крові, качаю подошвами, а тоді розбиваю — воно так і видно в воді» [9, арк. 32]. Причому кожна частина тіла викачувалася досить ретельно, що цілком закономірно, адже кожний орган відігравав свою роль у життєдіяльності організму.

Початок викачування з голови, одного з найважливіших органів людського тіла — верху в анатомічному коді, спричинено тим, що, за народними уявленнями, саме через голову в людське тіло проникали хвороби. Стопи ж вбачалися як нижній кордон людського тіла, тому через них шептуха виганяла хворобу з тіла в землю. Обряд вигнання хвороби «зверху до низу» в архаїчній анатомії розрахований на те, щоб спершу «зіпсувати» склад людського тіла, а потім відновити заново цю цілісність, уже з очищення його частин [25, с. 56].

Інколи трапляються випадки, коли шептуха водить яйцем навколо тіла, рук, ніг, голови, не торкаючись їх. Дослідники припускають, що у традиційному суспільстві могли існувати певні уявлення про біологічне поле людини; проте відсутність даних, де проходить кордон біополя людського тіла, і чи збігається воно з фізичним, залишає це питання відкритим [17, с. 42].

Після викачування яйце, як правило, розбивали у склянку з водою і дивилися на його вміст. Слід зазначити, що під час викачування ляку не лише лікували, а й ставили діагноз. Після процесу викачування розбите яйце віддавали собаці, щоб «вигавкав» хворобу, або виливали туди, де люди не ходять, або несли на перехрестя [1, арк. 2].

Викачування хвороби «на хліб» і досі дуже популярне на Рівненщині. Цей процес відбувається так: шептуха бере м'якуш із хліба, скачує його в «галушки» (кульки, три або дев'ять). Взв'язавши одну таку галушку, качає по тілі хворого, приказуючи замовляння. Потім бере другу «галушку» і повторює процедуру. Викачавши всі галушки, вона зліплює їх і віддає собаці, щоб «вигавкав». На переконання полішуків Рівненщини, собака обов'язково має бути чорним, а кидати галушку слід через спину та не дивитися назад [12, арк. 7].

Існували й інші варіанти викачування, зокрема на хліб. Для цього знахарки набирали воду з трьох криниць, замішували тісто й пекли три балабушки (хлібчики), якими й качали по

тілу хворого. Потім ці балабушки вкидали у відро з водою, набраною з трьох криниць, а воду виливали під березу чи грушу (після дівчинки) або під ясен чи дуб (після хлопчика). Якщо поблизу була річка, то воду з балабушками виливали туди [11, арк. 24].

Отже, не дивлячись на використання різних речей у цьому виді лікування, дані процедури об'єднують направленість на те, аби вивести (викачати) недугу з усіх частин тіла на сторонній предмет, який згодом мав бути знешкоджений.

Наступним поширеним видом маніпуляції з тілом було умивання/оприскування/купання хворого наговореною водою або вживання ним цієї води всередину.

Потрібно наголосити, що під час лікування багатьох хвороб («вроки», «дане», «подвій», «переляк») знахарі обов'язково обмивали водою деякі частини тіла, передусім у ділянці серця, а також коліна та лікті. Можливо, це зумовлено тим, що ці частини тіла є одними із «входів» у тіло, через які, як вірили, можуть проникнути хвороби. Водою також мивали та напували хворого [15, с. 122].

Приміром, лікуючи «зурочення», на Волині знахарка брала неповну склянку холодної води, кидала туди три крихти свіжого хліба і три жаринки з вугілля. У цю воду вмочала пальці правої руки і верхньою частиною пальців тричі «стирала» по обличчю хворого. Потім з трьох боків склянки хворий мав надіти по три рази води, в якій плавали вуглини і хліб [3, арк. 340].

Лемки знімали «вроки» так: перехрестивши тричі в горнятні воду, кидали туди три шматки дерев'яного вугілля, рахуючи до дев'яти, а потім у зворотньому напрямку. Після процедури напували хворого тричі [19, с. 145].

На Рівненщині під час «вроків» радили взяти свяченої води і побризкати на хворого через сито тричі, потім — стільки ж разів здмухнути і сплюнути [2, арк. 2].

Слід зазначити, що плювання є однією з найпоширеніших магічних, охоронних та лікувальних дій. Донині зберігаються уявлення про лікувальні властивості слини, як і її природного аналога — води. Слинні здорової людини приписувалася здатність знищувати хворобу. Так, якщо на «вроки» захворіла дитина, то мати тричі облизує лобик дитини та спльовує через ліве плече (бо за правим, за народним переконанням, перебуває ангел-охоронець) [15, с. 124].

Крім окроплення, вмивання хворого водою його також купали. Приміром, на Гуцульщині виснажених важкою недугою рекомендували купати у воді, в якій відгашували вугілля з «живої ватри» (вогонь, добутий способом тертя) [5, с. 284].

На Поліссі зляканим людям радили купатися у відварі заспокійливих трав, зокрема лепехи болотної. Між тим, найбільше купелі застосовувалися саме для лікування дітей, й досить часто трави, зілля, рослини, в яких дитина купалася, були незвичні й незвичним шляхом здобуті [15, с. 191].

Приміром, лікуючи «крикливиці», купіль потрібно було готувати так: взяти з під свиней берлоги, де вони сплять, викупати у ньому дитину та вилити ту купіль у плоти, де люди не ходять. Для лікування «зносок» (дитячого зурочення) на Поліссі радили йти до річки чи озера і збирати там усяке зілля, яке коріння дерев затримувало на берегах. Називали його «зносак», тобто знесене водою. Ще радили йти на три межі, назбирати там будь-якого зілля, потім у ньому скупати дитину, і віднести ту воду на «розходні» дороги [10, арк. 28].

Важливо зазначити, що для лікування тілесних хвороб використовували воду декількох видів: освячену в церкві, «непочату» (набрану до сходу сонця) та просту — з криниці або джерельну.

Найчастіше в лікувальній практиці широко використовувалася саме «непочата» вода. Вживання такої води було обов'язковою умовою ефективного лікування, а сам похід за нею мав магічне спрямування. Зокрема, «непочату воду» добували так: ішли до сходу сонця, брали воду з трьох криниць у трьох селах, де є церкви. Несучи воду, не слід було оглядатися, щоб хвороба не повернулася. І тільки така вода вважалася справді цілющою [13, арк. 35].

Як було зазначено вище, для лікування багатьох хвороб важливим було вживання води всередину. Щоправда, слід підкреслити, води не простої, а намовленої, заговоріної, на яку шептав знахар особливі замовляння. Тобто в даному випадку прослідковується вербальний вплив на тіло через воду, яка потрапляла до людського організму. Особливість заговору полягала в тому, що він найменше передавався акустичним шляхом. Заговорне слово проковтували, випивали, пропускали в себе, у своє тіло тощо. Найчастіше слова замовляння нашіптувались на їжу, воду, яку людина мала вжити всередину. Таким чином, їжа ставала транспортним засобом для доставлення слів до місця призначення (до адресата). Слово «оживлялося» і було концентратом того змісту, який в нього вкладали [4, с. 105].

Обмірювання тіла під час лікування було також одним із відомих методів у народній медицині. Зокрема, лікуючи «переполох»: «приглашений знахарь измеряет ниткою длину больного дитяти, ширину по протянутым в стороны

рукам и голову в окружности; срезывает ногти на руках и на ногах, часто волосы на голове. Все это, вместе с ниткою, которою производились измерения, знахарь запихивает в дырочку, просверленную в «глухом конци» дверной лутки, и сверху забивает осиновым колышком. При этом читает заговоры о том, чтобы болезнь больше не мучила «билого тила, жовтои кости, очей, плечей и всих суставов» [16, с. 171-172].

На вербальному рівні тіло під час будь-яких ритуалів, зокрема й лікувальних, постійно конструювалося та деконструювалося. Процедура обмірювання теж належить до таких ритуалів, однак на цей раз основне навантаження переходило на нитку і мотузку. Незалежно від того, чим міряли людину, зняті мірки вважали за її подобу. З одного боку, зняті мірки могли бути небезпечними і застосовані зі шкідливою метою, а з іншого — використані для «перенародження» та лікування, коли хвороба переходила і залишалась у «новому» тілі [20, с. 75].

Проїмання, протягування, просування, занурювання тіла в певні отвори, застосовували під час особливо тяжких дитячих хвороб різного походження й інтерпретували як нові символічні пологи [27, с. 149]. З цим варіантом лікування пов'язували імітацію нового народження, після якого дитина приходила у «цей» світ і була здоровою. Приміром, на Житомирщині злякану дитину радили тричі проїмати кризь вікно [11, арк. 20].

На Полтавщині лікування нетримання дитиною сечі відбувалося так: «малыша заставляют

пролазить сквозь «жлукто» (узенькая кадка из цельного дерева, употребляемая при мытье белья) и подгоняют сзади ударами мерзлой «дужки» (бечевка от ведра)...» [16, с. 171-172]

Схожею магічною дією було перепікання тіла. Це магічне лікування застосовували і при раціонально пояснюваних хворобах, зокрема, при «сухотах» (легенева хвороба). Хвору дитину клали на хлібну лопату (як правило, це робила мати) і саджали її, як хлібину, в піч. Частіше імітували цей процес. Так, на Житомирщині, якщо дитина до п'яти місяців була худою і не поправлялася, вважали, що вона має сухоти, які треба було запікати. Для цього мати вдосвіта «вчиняла діжу», баба-повитуха виламувала в саду дев'ять «живців» (вишневих гілок) і заходила до хати. Мати питала: «Нащо тобі ці живці?» Та відповідала: «Я це гілля наламала, щоб нас сухота не займала, цими різками буду сухоту чухрати, хай не заходить до нашої хати». Потім баба брала лопату, клала на неї живці, на них — хліб і саджала в піч. Одного з членів сім'ї вона виганяла за двері. Дитину обливали водою подібно до того, як змивали хліб перед тим, як саджати в піч, і клала маля на лопату. Мати притримувала дитину, а баба тричі в «челюсті» її саджала. Той, хто був за дверима, питав: «Що ж ти робиш?» — «Сухоти запікаю», — відповідала баба. І так тричі. Після цього вона віддавала матері дитину, тричі сплюнувши вліво і вправо. [14, с. 52-53].

Символіка цього обряду, можливо, основана на отожднюванні дитини й хліба, а процесу випікання хліба — з

появою дитини на світ. При цьому її ніби повертали в материнське лоно (піч), щоб вона народилася заново [24, с. 115].

Особливим видом лікування було приниження хвороби за допомогою демонстрації оголеного тіла, а саме статевих органів. Зокрема, при епілептичному нападі радили так: «*треба чорною транкою або самим чорним платком цю людину накрить і на ліцо, ви мені пробачте, сісти задницею, а потом іще обсыпать житом*». При тому слід було примовляти: «*Який гость, така й честь*» [10, арк. 23].

При лікуванні дитячих «крикливців», «несплячок» матері радили загорнути дитину в кожух, покласти на поріг і тричі переступити через неї, примовляючи: «*Яка породила, та й одходила*», або до заходу сонця винести дитину на смітник, покласти на землю, переступити через нього три рази, примовляючи: «*Чим мати родила — тим одходила*» [7, с. 60]. Така методика пов'язувалася з приниженням хвороби, яка «образиться» й покине тіло хворого.

Вживаним у магічно-лікувальній практиці було й обкурювання хворого тіла. Найчастіше обкурювали сухими, освяченими в церкві травами, а також іншими предметами. Приміром, зляканих дітей підкурювали пір'якою, яку загубив бусел. Робили це таким способом: на металеву кришечку шептуха клала ладан і чебрець та підпалювала пір'яку. Причому підпалювати бажано було освяченою свічкою, яку світили над покійником. У процесі обкурювання шептуха повторювала: «*Куди дим,*

туди й ляк». Злякану людину обкурювали й шкаралупою, з якої вилупилися курчата [11, арк. 15].

Слід звернути увагу й на лікування тіла через одяг, який виступав заміником тіла. Насамперед, мова йде про сорочку, яка була натільною білизною, найбільше прилягала до тіла, тож ставала його символічним заміником. У багатьох лікувальних ритуалах людину або дитину купають в сорочці (пелюшках), які потім потрібно викинути разом із водою. Символічно це означало позбутися хворого тіла, разом із водою, яка увібрала в себе недугу. Приміром, для лікування «сухот» рекомендували наламати гілля з верби: «*ізварить ту вербу і три рази скупають у той вербі. У тій сорочці і в пилосці купать. Той купель і с теею сорочкою, з тим усім, занести до верби, де ламала, та й вилить на той куц і просить: «Вирбо, вирбо, ни май на мене злості — забери цю хворобу — дай тіло на кості»*». [8, с. 76].

Така магічна дія може бути пов'язана з тим, що одяг, крім свого функціонального призначення обігрівати і прикривати тіло, ще був і символічним заміником тіла [18, с. 80]. Таким чином, цей обряд передбачав дії, які здійснюються не з самим хворим, а над його одягом або речами, які йому належать.

Отже, підсумовуючи сказане, можна зробити висновки, що в українській традиційній культурі були відомі та застосовувалися ряд магічно-лікувальних практик, під час яких над хворим тілом робили певні магічні маніпуляції (викачування, обмірювання, перепікання тощо), з метою одужання хворого.

Перейми, дипломи, біль, секс і... відповідальність

Нарвалася на нову хвилю жіночих постів про пологи.

Тепер частіше засуджують, що хтось обирає природній шлях, уявляючи цей досвід як (цитую) «Пекельний біль, вбите здоров'я, депривація сну, випадання з життя через гормональний суп замість мозку, змінене тіло, перекреслене на півроку статеве життя, зведення особистості до функції їжі». Ще забули про депресію згадати.

Я не знаю, що має статися, щоб усі ці фактори проявилися одночасно у однієї особи. Мій досвід цей повний набір заперечує. Два дипломи про вищу освіту отримані у декретах. Ніколи не спалося так гарно, як тоді.

Змінене тіло... Декому подобаються пишні груди і справжні жіночі форми, хоч мені не пощастило, але без трагедій.

Секс під забороною? Ну, це тільки якщо є ушкодження тканин і хронічна втома. Мені переважно щастило, і я надзвичайно швидко відновлювалася.

Ото хіба пекельний біль, але він забувається миттєво, тому й прихильниці звичайних пологів про це забувають. А насправді підсвідомо пишастяться тим, що вони його знали, а хтось ні...

Ну, було б чим пишастися. Та і траплялися мені паночки з таким високим больовим порогом, що народжували, як кішки, читали книжки під час пологів, навіть не усвідомлюючи, що вже сидять на голові у дитини. Мабуть, це рідкість, але я бачила: «Перейми е? — Мабуть. — Болить? — Не дуже. — А ну показуй...», швидко на крісло, бігом-бігом, пелену підхопи, щоб дитя не випало». Заздрісно, звісно, було тоді. Але що ж.

Є жінки, які «ні на що б не проміняли» досвід природнього материнства. І це мій досвід заперечує. Хочу сказати, панянки, що вже як вступили у ту воду, то виборів у нас насправді небагато. Кожен досвід унікальний.

У мене не було жодних пологів, які можна було б порівняти між собою. З різним результатом. З різним супроводом і без нього. З різною мірою відповідальності медиків і з різними ступенями моєї вдячності їм.

Навіть якщо ми обираємо природній шлях, усю вагітність скакали на підборах і віджимали штанги, нема гарантії, що не знадобиться допомога. І ступінь допомоги може бути вирішальним для життя, нашого або дитини.

Усі ми різні. І навіть якщо все відбулося напролюд природньо, і вам обом (як варіант — усім) пощастило зі здоров'ям... або якщо ви свідомо, а тим більше за медичними показаннями, відмовилися від пологів і відпочили під наркозом, і з вашою дитинкою все гаразд... панянки, ви правда думаєте, що це ваша одноосібна заслуга?

Травматичність, страхи, а потім виправдання свого вибору та/або перемога над тими страхами — ось що насправді рухає усіма без винятку дописувачками.

Бо насправді головне — бути відповідальною і використовувати усі сучасні можливості як для себе, так і для дитини у розумному балансі. Бо це ж наше покликання — вижити і забезпечити дітей. І це «убезпечити» ще безвідносно до усього, з чим потім ми стикаємося в процесі виховання і соціалізації. То взагалі інший біль, куди пекельніший від пологового.

Світлана ТКАЧЕНКО.

Список використаних джерел

- Архів кафедри етнології та краєзнавства історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка; Етнографічні матеріали з Рівненщини (Зарічнечський та Дубровицький р-ни), записані у червні 2003 р. ф. 4, папка 6, од. зб. 105, 25 арк.
- Архівні наукові фонди рукописів та фонозаписів Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського НАН України (Далі – АНФРФ ІМФЕ), ф.14–3, од. зб. 986, 20 арк.
- АНФРФ ІМФЕ, од. зб. 1194, Ч., І, 340 арк.
- Байбурин А. Заметки к теме «Слово и тело» / Альберт Байбурин // Тело в русской культуре: Сб. ст. / Сост. Г. Кабакова и Ф. Конт. – М.: Новое литературное обозрение, 2005. – С. 102-111.
- Болтарович З. Е. Народна медицина та ветеринарія / Зоряна Євгенівна Болтарович // Гуцульщина: історико-етнографічне дослідження за ред. Ю. Гошко – К.: Наукова думка, 1987. – С. 272-285.
- Болтарович З. Е. Народна медицина українців / Зоряна Євгенівна Болтарович. – К.: Наукова думка, 1990. – 232 с.
- Гринченко Б. Д. Из уст народа: Малороссийские рассказы, сказки и проч. / Борис Гринченко. – Чернигов: Типография Губернского Земства, 1901. – 488 с.
- Кравченко В. Звичаї в селі Забрідді та по де-яких інших, недалеко від цього села місцевостях Житомирського повіту на Волині: Етнографічні матеріали. / Василь Кравченко. – Житомир: Робітник, 1920. – 158 с.
- Державний науковий центр захисту культурної спадщини від техногенних катастроф (Далі – ДНЦЗКСТК), ф. Брус.-Радом.-2003: Матеріали комплексної історико-етнографічної експедиції до Брусилівського й Радомишльського районів Житомирської області (серпень 2003 р.).
- ДНЦЗКСТК. Ф. Житомир-2004: Матеріали комплексної історико-етнографічної експедиції до Житомирської області (вересень-жовтень 2004 р.)
- ДНЦЗКСТК. Ф. Лугини-2005: Матеріали комплексної історико-етнографічної експедиції до Лугинського району Житомирської області (листопад 2005 р.)
- ДНЦЗКСТК. Ф. Рокитне-2006: Матеріали комплексної історико-етнографічної експедиції до Рокитнівського району Рівненської області (серпень 2006 р.)
- ДНЦЗКСТК. Ф. Ємільчине-2011: Матеріали комплексної історико-етнографічної експедиції до Ємільчинського та Новоград-Волинського районів Житомирської області (25 липня – 9 серпня 2011 р.)
- Іванов П. Этнографические материалы, собранные в Куляновском уезде Харьковской губернии. Приметы и поверья, относящиеся к беременности и к рождению детей / П. Иванов // Этнографическое обозрение – М., 1897. – № 1. – С. 22-70.
- Ігнатенко І. Народна медицина українців Середнього Полісся: традиції та сучасність (на польових етнографічних матеріалах) / Ірина Василівна Ігнатенко. – 2-е вид. – К.: Інтелектуальна книга, 2015. – 336 с.

- Коваленко Г.О. Манжура О народной медицине малороссов в Переяславском уезде, Полтавской губ. / Г. Коваленко, О. Манжура // Этнографическое Обозрение. – 1891. – № 2. – С. 141-149.
- Мазалова Н. Е. Состав человеческий: человек в традиционных соматических представлениях русских / Наталия Мазалова. – СПб: Петербургское востоковедение, 2001. – 192 с.
- Маерчик М. Одяг як символічне тіло (на матеріалах української традиційної культури) / Марія Маерчик // Тіло в текстах культур: 36 матеріалів наук. конф. / Гол. ред. Ганна Скрипник, упоряд.: Олена Боряк, Марія Маерчик. – К.: Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського НАН України, 2003. – С. 69-82.
- Мацієвський О., Гошко Ю. Народна медицина і ветеринарія / О. Мацієвський, Ю. Гошко // Лемківщина. У 2-х т. – Т.2: Духовна культура. – Львів: Інститут народознавства НАН України, 2002. – С. 140-152.
- Свириновская А. В. Измерение тела: идентификационные практики / А. Свириновская // Мифология и повседневность. Материалы науч. конференции. Под ред. К. А. Богданова, А. А. Панченко. – Вып. 2. – СПб.: Институт русской литературы РАН (Пушкинский Дом), 1999. – С. 70-80.
- Скрипник Г. Народна медицина / Ганна Скрипник // Поділля: історико-етнографічне дослідження. – К.: Наукова думка, 1994. – С. 325-344.
- Серебрянникова Н. І. Обрядові аспекти народної лікувальної практики слов'янського населення Південно-Західної України: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.05 – етнологія / Серебрянникова Н.І. НАН України. – К., 2004. – 22 с.
- Сторожко Н. В. Малорусские суеверия, коим мало кто верил, собранные 1776 года» (Рукопись А. И. Чепы) / Н.В. Сторожко // Киевская старина. – 1892. – Т. 36. – № 1. – С. 119-130.
- Топорков А. Л. «Перепекание» детей в ритуалах и сказках восточных славян / Андрей Львович Топорков // Фольклор и этнографическая действительность. – СПб.: Наука, 1992. – С. 114-118.
- Топоров В. Н. Об индоевропейской заговорной традиции (избранные главы) / Вячеслав Топоров // Исследования в области балто-славянской духовной культуры: Заговор. – М.: Наука, 1993. – С. 3-103.
- Швидкий С. М. Народне лікування українців Південної Слобожанщини: – історія розвитку, сучасний стан, регіональна специфіка: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.05 – етнологія / С. М. Швидкий; НАН України. – К., 2001. – 17 с.
- Щепанская Т. Б. Пронимальная символика / Татьяна Щепанская // Женщина и вещественный мир культуры у народов России и Европы / под ред. Т. Щепанской. – СПб.: Петербургское востоковедение, 1999. – С. 149-190.
- Hanchuk Rena Jeanne. The Word and Wax: a Medical Folk Ritual Among Ukrainians in Alberta. – Edmonton-Toronto: Canadian Institute of Ukrainian Studies Press, 1999. – 108 p.
- Mucz Michael. Baba's kitchen medicines: folk remedies of Ukrainian settlers in Western Canada. – Edmonton-Toronto: The University of Alberta Press, 1999. – 266 p.

Сергій
КОСЯК

(Продовження. Початок у №1, 2, 3, 4, 5).

ГЛАВА 4. ТЕМНІ ЧАСИ

12 квітня 2014 року.*47-й день молитовного марафону*

Ми молимося, а в місті смуга. Невизначена кількість вогнепальної зброї в руках агресивних людей, котрі ходять під прапорами Росії. Окрім ОДА, захоплене й обласне УВС. Якщо Бог не втрутиться в ситуацію, буде кров.

Сьогодні у нас у гостях був брат із Києва, ми з ним їздили по місту, були на хресній ході з братами-католиками, потрапили в натовп людей із георгіївськими стрічками, які йшли на штурм будівлі ОДА, бачили флешмоб юнаків з прапором України.

Відтак заїхали в кафе, і я у простоті своїй залишив на дзеркалі заднього виду жовто-блакитну стрічку з написом «Молюся за Україну». Коли вийшов, зраді було, що його не розбили «мирні» сепаратисти, але радість виявилася недовгою. На виїзді нас пантрували двоє парубків з георгіївськими стрічками. Вони перегородили нам дорогу і почали бити по автомобілю. Я загальмував, один повиснув на капоті, вони ще довго бігли услід...

Завтра неділя, приблизно те ж саме у нашому місті відбуватиметься знову.

Під час молитви йшов дощ, і було дуже холодно, але прийшло не менше 50 чоловік. Нецерковні люди, обгорнувшись прапором України, мерзли разом з нами, і всі разом ми читали молитву покаяння.

Бог нас береже. Молитовний намет став місцем зустрічей різних людей, які переймаються Україною. Тішити, що все більше підтягується служителів із протестантських церков. Люди потребують видимих символів мужності, сміливості і віри. Вони чекають, що церква проявить свою активну позицію і допоможе припинити цей безлад...

12 квітня 2014 року.*47-й день молитовного марафону*

Дивовижний випадок трапився годину тому. До молитовного намету підійшли двоє хлопців у респираторах і військових касках. Зняли з нашого флаг-штоку прапори, на вмовляння Петра не реагували і рушили мостом через Кальміус. Прапор України вони викинули у річку, а прапор Донецької області забрали з собою.

Не дійшли вони й до середини мосту, коли поруч загальмувала автівка, вийшли двоє хлопців і дуже професійно за декілька секунд із наших кривдників зробили відбивні. Сіли в машину, привезли нам прапор Донецької області, перепросили, що забруднений кров'ю, і поїхали.

Петро й Михайло підійшли до побитих: обличчя їхні були у крові, перенісся зламани. Ми надали їм першу допомогу, завели в намет, умили, вручили Нові Заповіти і відпустили з миром.

Ми придбали новий прапор України і встановили його на висоті метрів з п'ять на спеціальних флаг-штоках. Ось така історія.

ДОНБАС, ЯКОГО ТИ НЕ ЗНАВ

ЩОДЕННИК СВЯЩЕННИКА

17 квітня 2014 року.*52-й день молитовного марафону*

«Комітет патріотичних сил Донбасу» виступив організатором мітингу «3 молитвою за Україну». Очікувалося, що на мітинг придуть депутати із Києва, запрошували багатьох. Але окрім Олега Ляшка нікого не було, хоча приїзд перших осіб країни багатьох підбадьорив, адже ми почувалися полишеними українською владою напризволяще.

Відпочатку мітинг планувався на площі Леніна, де табір сепаратистів, хоча основна їхня частина вже засіла в захопленій будівлі ОДА. Але, пам'ятаючи про події 13 березня, коли після мітингу були убиті й скалічені українські патріоти, місце проведення акції перенесли у парк Перемоги, за Кальміусом.

На наш подив, все проходило тихо і спокійно, було до трьох тисяч чоловік. Організатори заходу запросили мене на сцену. Я багато не говорив, лиш сказав: «Допоки Україна не стане на коліна перед Богом, вона буде стояти на колінах перед ким-завгодно, хоч перед Росією, хоч перед кимось ще». І запропонував усім стати на коліна і прочитати молитву «Отче наш».

Краєм ока побачив, як люди на сцені почали скося поглядати один на одного, та все ж прихили коліна.

Народ відреагував по-різному: хтось молився, хтось сміявся, хтось взагалі не зважав на те, що відбувається на сцені. Мене дуже обурило, коли під час молитви люди почали вигукувати «Слава Україні!», не розуміючи, що наразі триває уславлення Бога, і якщо Бог відвернеться, то Україну нічим не врятувати.

Потім були ще промовці, а врешті почався незрозумілий рух. Хтось повідомив, що від будівлі ОДА, захопленої терористами, до нас вирушив натовп.

Мітинг зупинили, і люди по волі почали розходитися. Не було ні тривоги, ні поспіху, ні паніки. Мені здалося, що відбулася якась домовленість із сепаратистами, тому нас і не розігнали.

18 квітня 2014 року.*53-й день молитовного марафону*

По всіх школах Донецька розпочався конкурс малюнка «Мій дім — Україна» у трьох номінаціях: «Ми за мир», «Україна — моя Батьківщина», «За цілісність і неподільність країни».

Кожен учень у школі отримав бюлетень для голосування (усього 206 тисяч школярів) і міг особисто вибрати уподобаний малюнок, поставити у бюлетені номер і укинути у спеціальну урну для голосування. Гадаю, учні в школах проведуть агіткампанію на підтримку своїх малюнків, позаяк переможці отримують цінні призи. Ідею цього конкурсу я прощтовхнув ще в лютому через міський відділ освіти, забезпечивши його проведення усім необхідним.

Діти, як і дорослі, на жаль, утягнуті у брудні ігри в сепаратизм, я сам бачив, як діти 11-13 років замальовували на плитах прапор України, а натомість намальовували прапор Росії. Хочеться, щоб у дитячій свідомості відбилася, що таке Батьківщина і цінність землі, яку їм дав Бог.

Сьогодні на молитву знову приходило кілька активістів — просто підтримати. Намет став таким собі символом серед українських активістів, його практично всі знають і говорять про нього з повагою.

А в середині дня до нас прийшли гості із проросійського табору і просили нас молитися у

них, бо вони перебувають у страхові антитерористичної операції на сході України.

Ми не проти людей, ми проти гріха, яким заражені ці люди. Бог виконує Свою роботу в нашій країні, але ми не хочемо бути просто спостерігачами, ми волимо бути інструментом в Його руках. Тому перебуваємо не осторонь, а вірою і справами доводимо це.

Сьогодні на молитві було більше сотні людей, які висловлювали свою незгоду з тим, що коїться, не перед екранами телевізорів, а в молитві, перед усім містом.

19 квітня 2014 року.*54-й день молитовного марафону*

Сьогодні під час роздачі молитовників у таборі сепаратистів біля Донецької ОДА озброєний до зубів бойовик взяв книгу і попросив ще: «Для хлопців, ми зараз у Слов'янськ їдемо».

Звідси висновок: миру у нашому регіоні поки немає і, схоже, у найближчий час не буде.

Місто за нами уважно спостерігає, мабуть, немає такого мешканця Донецька, котрий би не знав про молитовний намет. Для людей це надія, що місто не залишене Церквою, Церква молиться привселюдно, сміливо, не зважаючи на безпеку і несхвалення багатьох.

До намету підходить дуже багато людей з різноманітними проблемами. Але ось де дійсно духовний вакуум — це у таборі сепаратистів, ось там люди по-справжньому переживають кризу. Я кажу не про проплачених бойовиків, а про звичайних людей, котрі потрапили у сіті зваблення. Вони не розуміють, що їх просто використовують як розмінну монету в безбожних іграх.

Якщо хтось може передати їм мої слова, то слова такі: «Бог вас любить, повертайтеся додому, до родин, дітей, ідіть до церкви, і Бог потурбується про вашу безпеку».

Ми вже закупили повністю обладнання для відеоспостереження в районі намету. Витратили доволі значну суму грошей. Навіщо ми це зробили? Яюсь складу фото- і відеозвіт про колекцію каменів, гумових куль, погроз парубків у балаклавах і з дубцями, щоб було зрозуміло, що це не зайва примха, а мудрість заради безпеки.

На рахунку у нас лишалось близько 100 гривень, завтра буде день — буде і їжа. Потрібно знову благословляти «бойовими» чергових у наметі, закупити бензин для авто і генератора, зробити ремонт коробок передач у «газель», яка привозить обладнання і сам намет шоденно, і ще різні дрібниці. Так, і ще потрібен генератор: ми користуємося чужим, але в церкві, де ми взяли, не всі члени поділяють бачення молитовного намету, отож у пастора через нас виникнуть проблеми. Знову ж, це не одна тисяча гривень, укотре лізу у церковні і сімейні запаси.

Дякую Богові за мою дружину, вона поки терпить, але за сімейні кошти, гадаю, вона вже мене

не зрозуміє. Окреме дякую тим, хто кожного дня приходиться на молитву, і тим, хто, не бачачи нас, молиться і підтримує нас.

Дякую, дуже вдячний.

20 квітня 2014 року.*55-й день молитовного марафону*

Ще одна патріотична ініціатива у парку Шербакова під назвою «Мама-86». Не знаю, чому вибрали таку назву, однак метою акції було в черговий раз заявити про свою приналежність до України. Попри всі небезпеки і страхи, котрі посіяли російські націоналісти, зібралось кілька сот людей. Всі були позитивно налаштовані, нас охопило відчуття, що ми прокинулися у справжній реальності, а все інше було страшним сном.

Ми з дружиною, Іллею і Матвієм прийшли підтримати цю акцію. Малеча бігала по мосту, малюючи крейдою на асфальті і розмахуючи кульками, дорослі співали українські пісні і роздавали кульки. Перехожі підходили, казали «спасибі» і задоволено брали кульки для своїх дітей.

У той же час під будівлею ОДА перебували розлючені люди, які прагнули крові і війни... Здалося, що все зло у місті було сконцентроване на цьому місці, а у нас ніби світило інше сонце і було інше життя.

Наприкінці заходу ми, схиливши голови, молилися за мир на нашій українській землі.

23 квітня 2014 року.*58-й день молитовного марафону*

Уперше в Донецьку на вулиці проводилося хліболамання (євхаристія, Святе Причастя), у якому упереміш брали участь вірні різних конфесій. Було дуже незвично, позаяк в різних конфесіях — різні богословські погляди і порядок Святого Причастя.

Але за більш як 50 днів молитовного стояння, пройшовши через погрози, негоду і страх, ми почали цінувати один одного. Тримаючись за руки у місті, вулицями якого ходять агресивно налаштовані люди, молячись, знаючи, що будь-якої миті може трапитися провокація, менш за все думаєш про те, до якої конфесії належить людина поруч з тобою.

На молитві було не менше ста людей. Це сміливі люди, які люблять Бога, свій народ і Україну. Все пройшло в атмосфері любові і спокою. Перед молитвою активісти провели у молитовному наметі майстер-клас із стрім-мовлення. Відтепер у нас є необхідне обладнання і навички трансляції наших молитов онлайн.

Тепер — трішки про сумне. У Горлівці сепаратисти вбили активіста, який боровся за єдність України. Нечистий дух, який стоїть за цими людьми, надихає їх на вбивства й ненависть.

І з усією відповідальністю ми розуміємо, що тільки Бог береже нас. Молимося проти цього нечистого духа і за людей, які потрапили в оману.

Зараз у Донецьку відносно тихо. Що буде далі, тільки Богові відомо. Боже, збережи Україну.

Павло
ГРИЦАК

(Продовження. Початок у №1, 2, 3, 4, 5).

III. НОЙГАМЕР

Ізда через Німеччину нічого надзвичайного собою не представляла. Ми їхали ешелюнами «гітервагенів» (тягарових вагонів), співали, а по дорозі німецьке населення махало до нас руками, мовляв — наші ідуть. Подорож пройшла без інцидентів, хіба зустріч з одним молоденьким українцем-«старбайтером», що на якійсь станції, зацікавившись мовою, підійшов до ешелюну.

Відразу нав'язалася жива дискусія, до якої вмішався і командир дивізіону, С. Кюстер, що прекрасно говорив по-російськи. Хлопчина жалувалася на тяжку працю та життєві умовини. Йому співчували всі, а далі почали давати хліб, папіроси і т. д. Командир теж ставився до хлопчини прихильно, натомість тоді свіжо-призначений ад'ютант, уштуф, Еміхен, зачав голосно звертати увагу — мовляв, «вас іст ден льос, іх дахте, ір зайд Галиціер, ві комт ес, дас ір міт дем русішен большевістен зо цузаменгелт» (Що є? Я думаю, ви галичани, а як до того приходить, то ви тримаєте разом з російськими большевиками?).

Заскочення від цих слів було таке велике, що ніхто не здобувся на відповідь. Бо хоч і з відповіданням у війську взагалі не дуже просто, галицькі «фрехе шнауцен» (невгамовні пащеки) були добре знані. Це тому, що наш брат не дуже любив критися зі своєю думкою і, в міру можливості, висловлював її голосно.

Виходячи з вищесказаного, згадаю коротко про всіх німців, що тоді вже були в дивізіоні, частинно тому, що це назагал статі, що, під іншим ім'ям, були в кожній частині дивізії. То вже відразу мушу почати саме від виїмки з-під цього правила, бо наш командир, згадуваний капітан Кюстер, був оригіналом, що другого такого, мабуть, не було ніде.

І так, військову кар'єру розпочав наш командир ще в роки першої світової війни — царської гвардії, де мав ступінь поручника.

Сам уроджений в останніх роках минулого сторіччя у Петербурзі, по походженні без сумніву балтійський барон (сам титулу барона не вживав, хоч до брата Олександра, професора університету, здається у Гайдельбергу, писав завжди проф. д-р Фрайгер Алекс Кюстер, як теж до своєї сестри Ольги в Катовицях). Говорив дуже плавно, без найменшого акценту, по-російськи і не укривав, що сам є по матері півросіянином. Навпаки, по-німецьки говорив з деякими позначками слов'янської вимови, готикою писати не вмів, а в письмі взагалі, будучи прекрасним стилістом, робив (хоч рідко і незначні), орфографічні похибки.

По війні багато подорожував, був у Китаї і Швеції. Спеціально його зв'язки з Швецією були

ВЕЖІ І КУЛЕМЕТИ

Спогади з Дивізії і більшовицького полону

Мюнхен 1959

ВИДАННЯ БРАТСТВА КОЛИШНІХ ВОЯКІВ 1-Ї УКРАЇНСЬКОЇ ДИВІЗІЇ УНА

Збережені всі особливості рукопису

дуже живі й сам він плавно говорив по-шведськи, ба щобільше, — його жінка. З дому графиня Гамільтон була шведка, говорила по-німецьки, як чужинка, а з ним — лиш по-шведськи. Під час війни вона часто була у Швеції, і про ті її поїздки до Швеції кружляли по дивізіоні, головню серед німецького персоналу, цілі легенди.

Звідти напр. мав Кюстер завжди правдиву каву, яку, по його власних словах, вижебрував у нього командир дивізії, Фрайтаг, що дозволяло Кюстерові зробитися «сірою еміненцією» в дивізії.

Однак, думаю, що його всемогутність мала ще й інші джерела, бо він мав колосальні зв'язки в міністерствах, сам працював щось 12 літ з ранги поручника в мін. авіації, а в есесівському Фюрінгсгауптamtі (Еведенційному головному уряді) мав впливи, зовнішнім виразом яких була дружна кореспонденція з багатьма міродайними старшинами.

Оця Кюстєрова, з одної сторони «німецькість», а з другої — всемогутність довела до цього, що його постать усе була овіяна серпанком таємничості та двозначності. Під Бродами він пропав безслідно.

Другий, гідний уваги, «німак» — це згадуваний ад'ютант Еміхен. До 1942 поручник поліції, спершу в Бремені, відтак, після його ж слів, командант охорони гетта в Лодзі, типова «плюсква», смішної постави та з пискливим голосочком, нелюблений стрільцями, погорджуваний німцями, зате з величними амбіціями — словом — клясичний приклад «іберменша» в значному сенсі.

Від перших днів нашого побуту в Нойгаймері зачали до нас, майже щоденно, приходити німецькі підстаршини, як функційні. Були між ними ліпші чи гірші, такі й інші, назагал — всі вважали службу в ненімецькій частині синекурою, сполученою з різними матеріальними вигодами.

До Найгамеру приїхали ми чи не найпізніше з усіх дивізіонних частин, отже, квартири наші були далеко не найкращі.

Стояли ми в т. зв. «Гінденбурглягрі», серед моря пісків, у бараках, де колись мешкали совєцькі полонені, коло нас санітарний дивізіон, а далі господарський курінь.

Нойгамер — це такий вишкільний табір, як і Гайдельгер, але іншого типу. Побудований у своїй основній частині ще до першої світової війни, до формування великих бойових одиниць надавався непогано...

За старою німецькою системою, розположений далеко від міста, в пісковій пустині. Нойгамерський табір мав одначе характер військового містечка з улицями, мурованими, поверховими касарнями і т. д. Режим у

ньому, як у всіх подібних німецьких центрах вишколу.

Перед нами квартирувала тут 13 хорватська дивізія «Ганджар», по однозгідній opinii німців, «дер гресте зауғауфен унтер аллен СС-дивізіонен» (найбільший свинячий гній поміж СС-дивізіями). Їх запасний курінь стояв тут ще довго, і смішні червоні фези з «помпончиками» належали до нормального образу Нойгамеру.

Одною з яскраво від'ємних сторінок Нойгамеру було те, що його адміністрація була в руках «Вермахту»; відома річ, що у «Вермахті» крали менше, ніж в СС. Тому теж нойгамерський харч був скупий і поганий. Їдучи до Нойгамеру, ми всі горіли з цікавості, як тепер дивізія виглядає, що чувати в новому українському осередку, в Галичині і т. д.

Тоді теж відбувався саме т. зв. «перший айнзац», про який у нас на Фраймані кружляли різні, часом доволі фантастичні, поголоски. Так, що приїзд до Нойгамеру вижидали всі з напруженням, від командира до останнього стрільця, чи пак «канонера». Судилося нам доволі скоро задоволити оцю оправдану цікавість.

У Гайдельгрі, як сказано, наше вояцтво виглядало бездоганно. Рівно ж і в Мюнхені клали велику вагу на зовнішній вигляд. Так, що ми, «фляксти», перейшли під цим оглядом доволі сувору школу, яка дісталася зрештою всім, що побували в Німеччині на спеціальному вишколі, та мали вже вироблений певний військовий смак.

Цей наш смак був виставлений на важку пробу під час перших наших днів у Нойгамері. Бо дійсно, не було чим захоплюватися. У кропив'яних, здебільша вже зношених мундирах, які держалися лиш до першого дощу, сторчали невдоволені, заспані, голодні добровольці, при чому тут уперше прийшлося б в багатьох випадках взяти слово «добровольець» в лапки. Черевики нечищені, без камашів, в більшості, зрештою нелюблених, шоломи «набакир», у декого кількадедний заріст.

Підстаршини (мова йде про підстаршини чужих армій, яким признано ранги без попереднього військового перевисколу за німецькими приписами), здебільша неенергійні несли службу без тої верви, що саме робить цивіля військовим. Ми, що привикли до салютування кожному підстаршині, не без утіхи зауважували здивовані лиця українських підстаршин, яким салютували наші артилеристи. А говорилося загалом, що ще місяць-два й дивізія вирушає латами пошарпаний «Остфронт»!

Насувалося тоді мимоволі питання, що це сталося з таким свідомим, бойовим, елементом, що

весною чи літом 1943 р. щиро, за невеликим винятком горнувся до, здавалося, оживаючої, рідної збройної сили. Відповідь була нелегка, а ця метаморфоза незрозуміла.

Різниця між настроєм та поставою «першої тури», на які склалися комбатанти, чи інтелігентна молодь, і «другої», головню селянської, з кінця 1943 та початку 1944 рр., була така очевидна, що не могла викликати застанови в кожного, що був у цій справі безпосередню заінтересований. Та справа була ясна і проблема за декілька днів розв'язана.

Перелом 1943 і 1944 років — це доба розросту підпільної збройної сили в Західній Україні. Крайовий загал, частина якого стояла так осторонь від дивізії, побачив іншу можливість виявити свої патріотичні почування. Ця друга можливість мала над дивізією ту безсумнівну перевагу, що була і по формі, і по суті національною, протинімецькою не лише потенційно, але й принципово, а попри це все — не крила в собі обов'язку покидати рідну землю.

Тому слушно висловився раз наш командир, що сказав, «іх глявбе, ді УПА ібт ауф ді україні-гунгскрафт аус, альс ді дивізіон» (Я думаю, що УПА має більше притягаючу силу для української молоді, чим дивізія).

Вислідом створеної в Галичині ситуації було, що цвіт молоді став у підпіллі, а великий процент добровольців, що на весну 1943 р. дійсно хотіли вступити до дивізії, змінив свою думку під впливом зовнішніх подій та вісток із вишкільних осередків дивізії, не пішов на мобілізаційний заклик; решта зголошених пішла, робила це нерадо, а подекуди, під час вишколу, прямо ставила пасивний спротив.

Тому, коли рекрутські маси зустрілися з абсолютними підстаршинських курсів (головню піхоти), які всі були «першої тури» та виїхали з Галичини розмірно вчасно, відносини обох груп стали доволі напружені. Пізніше це напруження зникло, бо «старі» вповні сприйняли спосіб думання «нових». У подібний спосіб можна пояснити й оці масові дезерції, що саме тоді розпочалися.

Ніхто з цих «дезертирів» не був такий наївний, щоб думати, що при високо розвинутому поліційному режимі у Ген. Губернаторстві він зможе сидіти спокійно вдома. Вони лиш думали, що в Галичній ліпше послужать загальній справі. У величезній більшості випадків дезерції були саме ці мотиви.

В обличчі цього, не диво, що віра не лиш в боєдатність, але й узагалі доцільність дивізії, була дуже захитана. Високопоставлені німці дивилися на цю справу без зрозуміння, говорити з ними «на розум» не було можна, а самі українці не були в силі змінити існуючий стан.

(Далі буде).

Балерина і смерть: остання вистава

Польська балерина, 23-річна Франческа Манн (справжнє прізвище — Розенберг Манхеймер), опинилася у роздягальні перед газовими камерами з десятками інших єврейських жінок. Вона вирішила померти гідно.

Ця історія підтверджена рапортом коменданта Освенціма і одного із членів Зондеркоманди, якому вдалося вижити.

Поки всі жінки поспіхом стягували із себе сукні, кофти і панчохи, балерина замислено і повільно знімала з себе одяг за одягом. Охоронці відверто вирячалися на неї.

Вирішивши, що втрачати їй нічого, Франческа почала танцювати повільний стриптиз, залишаючи на підлозі один за одним предмети свого одягу. Її рухи гіпнолізували наглядачів.

Потім Манн пожбурила в одного з наглядачів туплею на підборах. Той, витираючи кров з обличчя, розчохлив кобуру, але Франческа вихопила у нього пістолет. Дві кулі спільно потрапили у живіт есесівцю Йозефу Шиллінгеру, одному із найкривавіших садистів Освенціму. Наступний постріл — у ногу сержанту.

Ця пальба стала для жінок у роздягальні сигналом до дії. Розпочалася відчайдушна бійка, боротьба за життя. Ще одному есесівцю відкусили носа, а іншому частково здерли шкіру з голови.

Коли поранених наглядачів витягнули на вулицю, начальник Зондеркоманди наказав зачинити роздягальню і крізь стіни розстріляти стихійне повстання.

Так балерина, сама того не плануючи, надала усім живим безцінний урок: навіть якщо війна за життя закінчується не на вашу користь, завжди залишається ще один бій — за гідну смерть.

Віктор ГРОМОВИЙ,
Кропивницький

ЩОДЕННИК ПЕДАГОГА

АНДРІЙКО, ДРУГ АНДРІЙКО

У складі НВО була і початкова школа «Гармонія». Для її майбутніх учнів ми організували школу інтелектуального розвитку для дошкільнят, яка працювала в суботу. У цей день я теж приходив на роботу і проводив консультацію-знайомство з батьками майбутніх першачків. Їм було зручно зайти до директора на каву у час, поки учні отримують задоволення від навчання.

Одного разу уже після завершення занять для дітей у кабінет зайшла пара разом з дитиною. Батьки зайшли в кабінет і сіли на диван, а хлопчина відразу ж по-

знайомився із талісманом гімназії — слонем Ритором, який жив у приймальні. А потім я протягнув руку і кажу: давай, знайомитися,

мене звати Віктор Володимирович, а тебе?

— Я — Андрійко!
— Хочеш ходити до школи?
— Ні, не хочу.
— Чому?
— Я тут нікого не знаю, у мене тут немає друзів...
— Ну так, якщо хочеш, я буду твоїм другом.
— А ти хто?
— Я — директор цієї гімназії.
— А хто такий директор?
Уже не пам'ятаю, якими словами йому пояснив, хто такий директор. Андрійко вислухав, зрештою сказав: круто!

Забіг до батьків і заявив: я тепер хочу ходити до школи, у мене директор — друг, а він тут головний.

Історія на цьому не закінчилася. Малий ще кілька років підбігав до мене як тільки бачив, що я вийшов на подвір'я.

— Привіт, директор!
— Привіт, як справи?
Віталися за руку, й Андрійко біг далі... Навіть високі начальники посміхалися, коли випадково бачили цю сцену.

Корона з мене не спала, а дитина мала мотивацію до навчання в школі.

Ольга РУДА,
Чикаго

Повнота любові Або Про Алісу, яка дарувала тепло

Як тільки я добилася до Гаме-рики, то якийсь час працювала «менеджером по догляду за перестарілими, несповна розуму та немічними». Ну, в народі — просто доглядальниця. Тут мені дуже згодилася професія журналіста й моє уміння брати інтерв'ю, бо шуруючи їх у ванній, вбираючи у чисті майтки, годуючи борщами, варениками і нашими завиванцями, виводячи (або вивозячи на візку) їх на свіже повітря, я майстерно ставила питання, на які часто й не очікувала відповіді.

Щоб вивчити якнайшвидше ту ненависну англійську та підібрати зерна мудрості, які старенькі накопичили протягом свого довгого життя, я розпитувала про їхню молодість, родини, дітей, а часом про таке рідкісне й забуте багатьма почуття, як кохання.

Одна бабуся, яка розміняла 90, охоче згадувала своїх чотирьох чоловіків, а надто свою молодість.

Вона вперше вийшла заміж у 16 років й без згоди своїх батьків. Просто одного разу в сусідній кав'ярні познайомилася з молодиком на 10 років старшим від неї, який був неабияким красенем, пречудово танцював й запаморочливо цілувався. Декількох зустрічей вистачило, щоб закоха-

тися, повірити в його райдужний план майбутнього й утекти з ним у невідомість.

З тої «любові» нічого не вийшло, бо у «Ромео» було дві ліві руки. Хлоп виявився ліним, як пес — його нудило при одній згадці про яку-небудь роботу, а ніяким іншим способом гроші на утримання родини він добувати не вмів (на той час у пари народився первісток). Зрозумівши, що зірвати джек-пот не вдалося, юна Еліс змушена була повернутись до отчого дому.

Батьки дуже не насідали, дівчина була гарненькою, тому невдовзі знову вискочила заміж за пристойного і поважного бухгалтера місцевої взуттєвої фабрики. Їй було невідомо, чи уміє її другий чоловік управно танцювати, але родину він забезпечував, прийомного сина хоч не балував, але любив як свого власного, придбав у кредит чепурний будиночок і новесеньку автівку для дружини. Невдовзі у пари народився другий син, який навіть зблизив їх і зробив атмосферу в сім'ї ще теплішою.

Через 4 роки він раптово помер від серцевої недостатності.

Так як наша героїня все ще була гарненькою, то через рік її руки

попросив поважний чоловік, який займав посаду генерального менеджера якоїсь невеликої, але дуже успішної фірми. У нього була «крута» автівка, гарний будинок у багатому районі і гроші. Й вона, довго не думаючи, погодилася пов'язати з ним своє подальше життя, перебралася у його помешкання разом з хлопчиками, і невдовзі у них народилася дівчинка.

У цьому місці можна сказати, що жили вони довго і щасливо, бо наша леді уміла пристосуватися до будь-якого чоловіка, створювати в домі спокій і затишок й вправно виховувати дітей. Коли діти повиростали, вивчилися і покинули батьківський дім, третій чоловік, який хворів якимись спадковими недугами, теж віддав Богу душу.

Й вона знову залишилася сама. Їй було вже за 70. Їй було незатишно і дуже самотньо. В сусідньому продуктовому магазині вона познайомилася зі старшим чоловіком, який після декількох зустрічей освідчився їй і попросив стати його дружиною. Вона подумала один день і погодилася.

— Він був гарним? — запитала я її.

— Та ні, звичайним, з довгим носом і рідкою сивою чуприною.

— Багатим? — не вгавала я, намагаючись зрозуміти її потаємні мотиви.

— Та ні, скоріше бідним, бо підробляв у продуктовому магазині.

— Мав великий будинок?

— Та ні, прийшов жити до неї, а в своїй квартирі залишив дорослу дочку.

Вона збила мене з пантелику.

— А для чого виходити за нього заміж, якщо він виявився хворим, незабаром зліг і два роки довелось за ним доглядати, годувати, прати й читати йому вечорами вголос книжки?

Вона з подивом глипнула на мене, мабуть, подивляючись моєю дурості, й тихо промовила:

— Я була рада, що могла подарувати ще хоч одній людині трохи тепла. Мені видається, що він помер щасливим.

Тепер настала моя черга здивовано кліпати очима. Я й не очікувала, що у грудях цієї високої, як пергамент, згорбленої, немічної, кволої старушенці б'ється таке велике серце.

Ми замовкли і кожен задумався про щось своє.

Воістину правду казав Заратустра (а Ніцше доніс нам): «Щастя чоловіка зветься «Я хочу». Щастя жінки — «Він хоче».

80 років разом

Італійський Vanity Fair присвятив лютневій обкладинці парі, яка 80 років разом

Героями номеру стали Маріса (101 рік) та Марко (102 роки). Вони познайомилися під час Другої Світової війни у Мілані.

Їхнє кохання пережило не лише жахи війни, а й утримання Марко в Росії, більше 3-х років його вважали зниклим безвісти.

Марко та Маріса разом вже понад 80 років, вони мають 3-х дітей, 6-х онуків та 3-х правнуків.

Їхня історія триває.

Прогноз погоди на тиждень (09.03-15.03.2021)

ВІТРОК, 9 БЕРЕЗНЯ	СЕРЕДА, 10 БЕРЕЗНЯ	ЧЕТВЕР, 11 БЕРЕЗНЯ	П'ЯТНИЦЯ, 12 БЕРЕЗНЯ	СУБОТА, 13 БЕРЕЗНЯ	НЕДІЛЯ, 14 БЕРЕЗНЯ	ПОНЕДІЛОК, 15 БЕРЕЗНЯ
Ніч Ранок День Вечір -5° -2° -1° -6°	Ніч Ранок День Вечір -7° -6° +1° -2°	Ніч Ранок День Вечір -4° -5° +2° -2°	Ніч Ранок День Вечір -2° -1° +1° +2°	Ніч Ранок День Вечір +2° +1° +9° +3°	Ніч Ранок День Вечір +1° +1° +10° +6°	Ніч Ранок День Вечір +4° +2° +6° +4°
Похмура погода буде триматися весь день, вранці очікується недовге прояснення. Без опадів.	Хмари вже з ранку вкриють небо, похмура до кінця дня. Без опадів.	Ранок у Малині очікується ясний, а вдень та ввечері небо буде ховатися за хмарами. Без опадів.	Протягом усього дня триматиметься хмарна погода. Удень сніг, ввечері — дощ із снігом.	Ясний ранок та день, хмари на небі з'являться лише ввечері. Без опадів.	Протягом усього дня у Малині буде триматися хмарна погода. Без опадів.	Хмарна погода триматиметься до самого вечора. У другій половині дня очікується дрібний дощ.
Сонце зійде о 6:26, заїде о 17:59	Сонце зійде о 6:24, заїде о 18:01	Сонце зійде о 6:22, заїде о 18:03	Сонце зійде о 6:20, заїде о 18:05	Сонце зійде о 6:17, заїде о 18:07	Сонце зійде о 6:15, заїде о 18:08	Сонце зійде о 6:13, заїде о 18:09

Загальнодержавний загальнополітичний тижневик.
Засновник — Найдюнов Сергій Андрійович.
свідоцтво про державну реєстрацію
КВ №6642 від 28.10.2002 р.
Видавець — ТОВ «Гарно»
свідоцтво про державну реєстрацію А00 №789532
Р/р №UAN12311744000026000055842642
ЄДРПОУ банку14360570 код 311744
АТКБ «ПриватБанк»

Головний редактор — Ірина КРИМСЬКА.
Газета виходить українською мовою один раз на тиждень — щовівторка.
Обсяг — 3 друк. арк. Тираж — 700.
Зверстано Кирилом В. Ковалевським
Надруковано у КП «Малинська районна друкарня»
Адреса: вул. Кримського, 7, зам. №

Адреса редакції: м. Малин, вул. Грушевського, 11,
(приміщення райспоживспілки,
вхід з вулиці Н. Сосніної. 2-й поверх).
E-mail: forpostinua@ukr.net Телефон: 063-842-42-36.
За зміст реклами та оголошень редакція відповідальності не несе.
Думки авторів публікацій не обов'язково відображають точку зору редакції.